
EKO KALENDARZ

25 MAJA

Dzień Afryki

WWW.EKOKALENDARZ.PL

WSTĘP

Pakiet edukacyjny został stworzony z okazji Dnia Afryki, zwanego również Świętem Jedności Afrykańskiej, obchodzonego corocznie 25 maja na pamiątkę powołania 25 maja 1963 roku Organizacji Jedności Afrykańskiej, która trzydzieści osiem lat później przekształciła się w Unię Afrykańską. Organizacja obecnie zrzesza wszystkie państwa afrykańskie i działa na rzecz jedności i rozwoju krajów Afryki.

Po zakończeniu II Wojny Światowej, Afrykanie zaangażowali się w dekolonizację kontynentu afrykańskiego. Byli zdeterminowani, by odzyskać niezależność i prawa polityczne po latach zniewolenia doświadczanego pod rządami Europejczyków. W latach 1945-1965 duża część krajów afrykańskich uzyskała lub wywalczyła sobie niepodległość. Pierwszym afrykańskim krajem na południe od Sahary, który uzyskał suwerenność, była Ghana (1957 rok). Niezależność Ghany stanowiła inspirację dla innych krajów afrykańskich walczących z rządami kolonialnymi. Republika Ghany odegrała ważną rolę w tym procesie. Z inicjatywy Kwame Nkrumah – przywódcy niepodległej Ghany, późniejszego premiera i prezydenta tego kraju, w rok po odzyskaniu niepodległości Ghana zwołała w Akrze pierwszą Konferencję Niepodległych Państw Afryki. W konferencji, która rozpoczęła się 15 kwietnia 1958 roku, wzięli udział reprezentanci Ghany, Etiopii, Sudanu, Liberii, Libii, Maroka i Tunezji, a także działacze z Algierii i Kamerunu. Konferencja jednoznacznie opowiedziała się za niezależnością Afryki, wyzwoleniem jej spod imperialistycznej dominacji i przeciw uzyskowi kontynentu. Za główny cel postawiono przyspieszenie dekolonizacji i rozwój gospodarczy krajów Afryki. 15 kwietnia został ustanowiony Dniem Wyzwolenia Afryki, który obchodzono odtąd nie tylko na kontynencie, ale również na świecie. Kraje afrykańskie współpracowały

ze sobą, organizowały konferencje, a kolejne państwa odzyskiwały niepodległość.

Pięć lat po konferencji w Akrze ponad trzydzieści afrykańskich krajów spotkało się w stolicy Etiopii, Addis Abebie. 25 maja 1963 roku utworzyły Organizację Jedności Afrykańskiej, która zobowiązała się do wspierania bojowników walczących o wolność. Jej celem było utrzymanie jedności i solidarności państw afrykańskich, a także rozwój społeczno-gospodarczy, poprawa warunków życia i bezpieczeństwa w państwach członkowskich. Ustalono również, że należy zmienić datę Dnia Wyzwolenia Afryki z 15 kwietnia na 25 maja. Od tego czasu narody afrykańskie obchodzą w tym dniu Dzień Afryki.

Czy my, mieszkańcy europejskiego kraju jakim jest Polska, potrafimy powiedzieć o Afryce coś więcej niż kilka stereotypowych zdań? Czytając prasę, przeglądając szkolne podręczniki, a przede wszystkim patrząc na wpisy i komentarze o Afryce na portalach społecznościowych, widzimy, że wokół kontynentu afrykańskiego pokutuje wiele mitów, z którymi już dawno powinniśmy się rozprawić.

Mit pierwszy: Afryka to kraj. Afryka jest kontynentem, nie krajem. Składa się aż z 54 państw, z czego 48 znajduje się na kontynencie, a pozostałe to wyspy: ogromny Madagaskar oraz pięć krajów wyspiarskich: Seszele, Mauritius, Komory, Republika Zielonego Przylądka oraz Wyspy świętego Tomasza i Książęce. Wielokrotnie słyszeliśmy o wojnie w Afryce, o głodzie w Afryce czy chorobach w Afryce. Czy kęska głodu dotykająca jakiś region w konkretnym kraju powoduje, że cały kontynent jest głodny? Czy kiedy w Bangladeszu jest powódź, mówimy, że Azja tonie? Kiedy w Grecji wybuchają pożary stwierdzamy, że Europa się pali? Afryka to olbrzymi, drugi

na świecie pod względem wielkości kontynent. Z Dakaru w Senegal do Mogadyszu w Somali jest ponad trzy razy dalej niż Paryża do Moskwy! Afryka jest niezwykle różnorodna i barwna, posiada ogromną ilość kultur, grup etnicznych, języków, religii. Państwa afrykańskie są również bardzo zróżnicowane. W samej Nigerii, najludniejszym kraju Afryki, żyje ponad 250 różnych grup etnicznych.

Mit drugi: Wszyscy Afrykanie wyglądają tak samo. Patrząc na wizerunki Afrykanów w kulturze popularnej – w książkach dla dzieci, czasopiśmie, bajkach, mediach elektronicznych – najczęściej zobaczymy czarnoskórą osobę w tradycyjnym stroju w geometryczne lub zwierzęce wzory, bosą, noszącą tradycyjną biżuterię i rysunki lub tatuaże na twarzy. Zazwyczaj nie jest to przedstawiciel żadnej konkretnej grupy etnicznej, lecz zlepek wyobrażeń ilustratora o „człowieku z Afryki”. W dodatku prawie zawsze mieszkaniec Afryki jest czarny, a przecież na kontynencie mieszkają Afrykańczycy o przeróżnych kolorach i odcieniach skóry.

Mit trzeci: Afryka jest zacofana i nie radzi sobie z rzeczywistością. Mit ten pokutuje do dziś, choć niektóre kraje afrykańskie są liderami rozwoju. Wiele prowadzi własne programy kosmiczne, kształci wybitnych naukowców, ma dostęp do internetu, rozwija się w nich bankowość elektroniczna, powstają nowe start-upy. Jednak my mamy wciąż przed oczami gliniane chatki, wojowników oraz biednych i chorych ludzi czekających na zbawienną pomoc z Europy czy Ameryki. Kraje Afryki radzą sobie najlepiej jak mogą w sytuacji międzynarodowej, gospodarczej,

społecznej, ekonomicznej, geograficznej. Wiele rzeczy mogłoby pójść lepiej, ale nie możemy mówić, że mieszkańcy państw afrykańskich spoczęli na laurach i tylko czekają na pomoc od globalnej Północy. Wręcz przeciwnie, mimo wielu przeciwności losu, Afrykanie ciężko pracują nad poprawą warunków życia, rozwojem regionów, współpracują wzajemnie i biorą odpowiedzialność za swoje rodziny, społeczności i państwa.

Mit czwarty: Cała Afryka to albo sawanna z dzikimi zwierzętami, albo pustynia. Afryka to ogromny i różnorodny pod względem geograficznym kontynent. Przechodzą przez niego dwa zwrotniki i równik. Owszem, są tu sawanny żyrafami, słoniami i lwami, jest największa pustynia świata Sahara, ale są również wilgotne lasy równikowe, suche lasy podzwrotnikowe, lasy namorzynowe na wybrzeżach i krajobrazy górskie. Turyści przylatujący do Afryki najpierw widzą duże, tętniące życiem metropolie, a nie dziką przyrodę. Jeśli myślimy, że po całej Afryce spacerują stadka żyraf i zebr, a na każdym kroku spotkamy słonia – na pewno się zawiedziemy. Po pierwsze – zasięg występowania tych zwierząt jest ograniczony, a po drugie – przekształcanie środowiska, zmiany klimatyczne i stosunek ludzi do zwierząt powoduje, że ich populacje są coraz mniejsze.

Mamy nadzieję, że zawartość pakietu pozwoli Wam lepiej poznać Afrykę, jej mieszkańców, przyrodę i codzienność. Zachęcamy do szukania informacji o Afryce na stronach tworzonych przez Afrykanów, tak jak my to robiliśmy, tworząc ten pakiet.

Stadion w Kapsztadzie. Fot. Domena Publiczna

Afryka na mapach + jak duża jest Afryka

Potrzebne materiały:

wydruk kompletu map świata z załącznika dla każdej z grup, dla każdego dziecka kawałek wielkości mniej więcej A5 sztywnej folii lub plastiku z teczki ofertowej, opakowania np. po mazakach lub „okienka” z pudełka po elektronice czy kosmetykach albo sztywniejszej „koszulki” na dokumenty oraz mazak permanentny i kserokopia politycznej mapy świata. Opcjonalnie globus oraz miarka krawiecka albo sznurek lub wstążka.

Ziemia ma kształt zbliżony do kuli. Kartografowie, czyli osoby zajmujące się rysowaniem map, od stuleci zastanawiali się, jak najlepiej na płaskiej kartce odwzorować coś, co jest kulą. Oczywiście najlepszą mapą świata jest globus, który nie zniekształca wielkości poszczególnych kontynentów. Niestety globus jest dość nieporęczny i droższy w produkcji od druku papierowych map. Dlatego kartografowie wymyślili wiele sposobów na odwzorowanie kuli ziemskiej na kartce. Każda z tych metod ma swoje wady i zalety, każda w jakiś sposób odkształca czy zmienia proporcje kontynentów i oceanów, zafałszowuje odległości. Spójrzcie na poniższe mapy, porównajcie ich kształty. Spójrzcie na linie widoczne na wszystkich mapach. To południki (biegną pionowo z góry na dół) i równoleżniki (linie poziome). Na czerwono zaznaczony jest najdłuższy równoleżnik Ziemi, czyli równik. Jeśli macie globus zmierzcie miarką krawiecką lub sznurkiem długość równika i kilku innych równoleżników. Porównajcie wyniki. Zauważyliście, że im dalej od równika tym równoleżniki są krótsze? Czy na narysowanych mapach jest tak samo? Która z map jest najbliższa rzeczywistości? Zwróć uwagę, że obszary położone najbliżej równika ulegają na mapach najmniejszym odkształceniom.

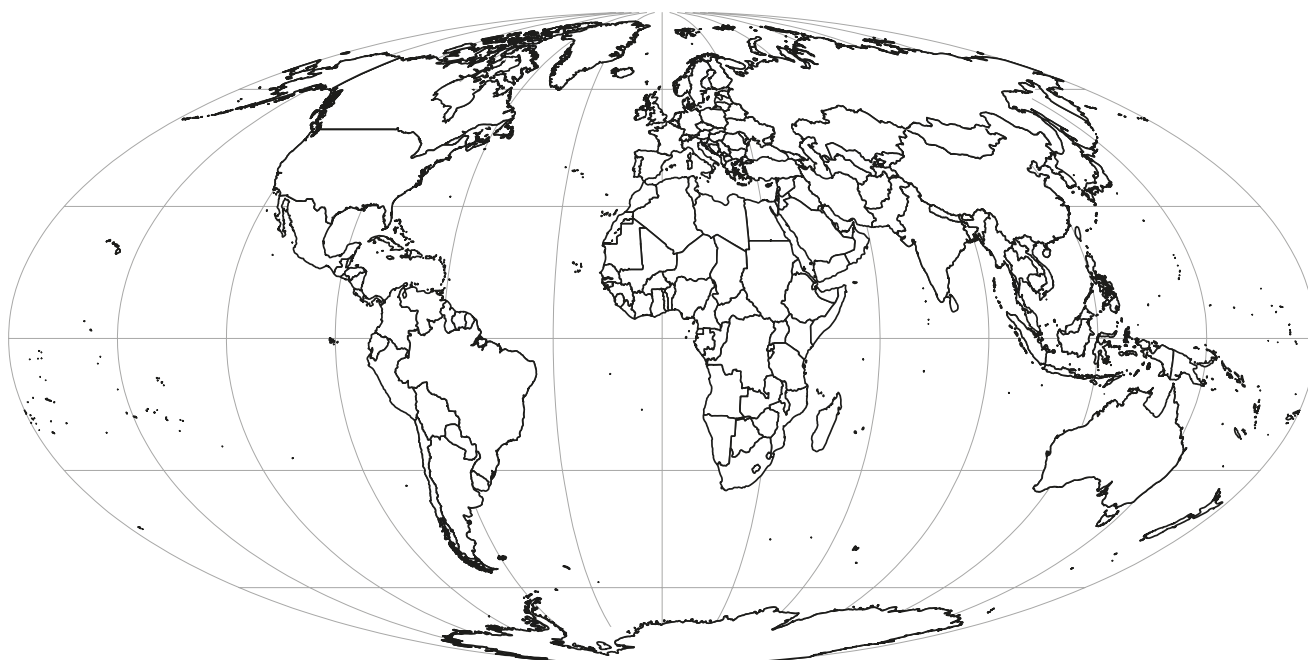
Sprawdźcie teraz jak rodzaje odwzorowań mają wpływ na proporcje i wielkość kontynentów. Przygotuj kawałek przezroczystej folii lub plastiku. Przyłóż folię do narysowanego poniżej konturu Afryki, tak aby folia zakryła cały kontynent, a następnie odrysuj go na folii. Gdy kontur Afryki będzie już gotowy, przyłóż go do poniższych map. Narysowana przez Ciebie Afryka jest w tej samej skali, co wszystkie mapy świata. Twój kontur prawie idealnie odwzorowuje kształt Afryki z globusa. Czy zauważalne są różnice w proporcjach kontynentu? Przyłóż teraz kontur Afryki do położonej przy biegunie północnym Grenlandii. Popatrz na prostokątną mapę. Czy Grenlandia w rzeczywistości jest prawie tak duża jak Afryka? Nie, Grenlandia jest mniejsza od Algierii, największego kraju w Afryce. Przyłóż folię z narysowaną Afryką do Ameryki Północnej na różnych mapach. Czy Ameryka Północna w rzeczywistości jest tak duża jak Afryka?

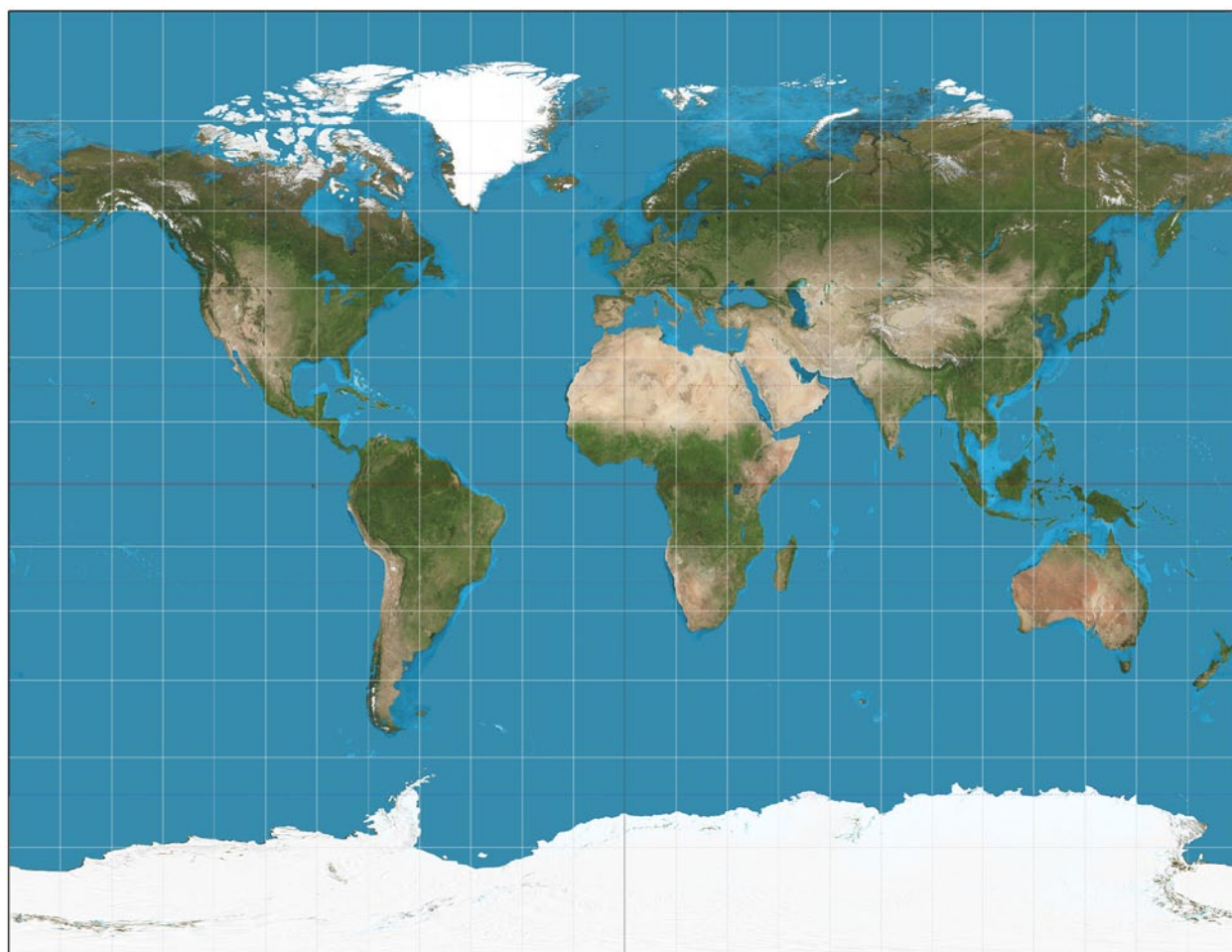
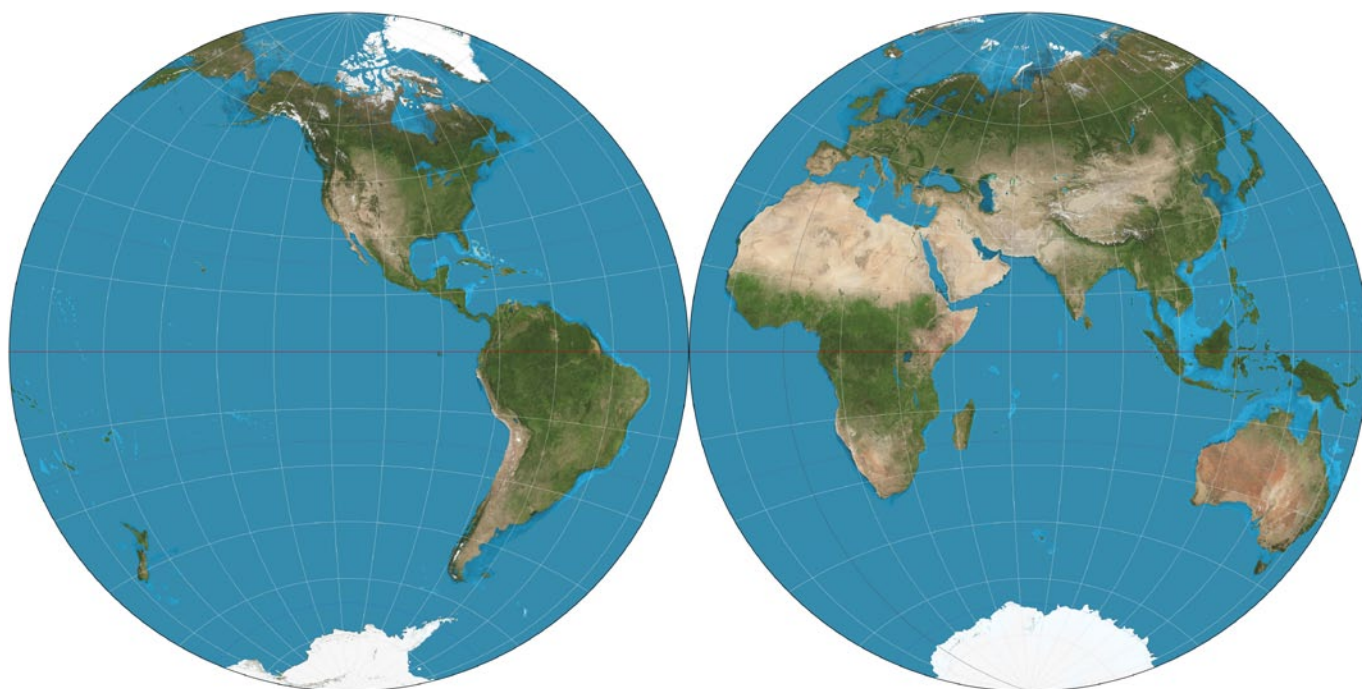
Afryka jest drugim pod względem wielkości kontynentem na Ziemi. Jest o jedną trzecią mniejsza niż Azja, a trzy razy większa niż cała Europa.

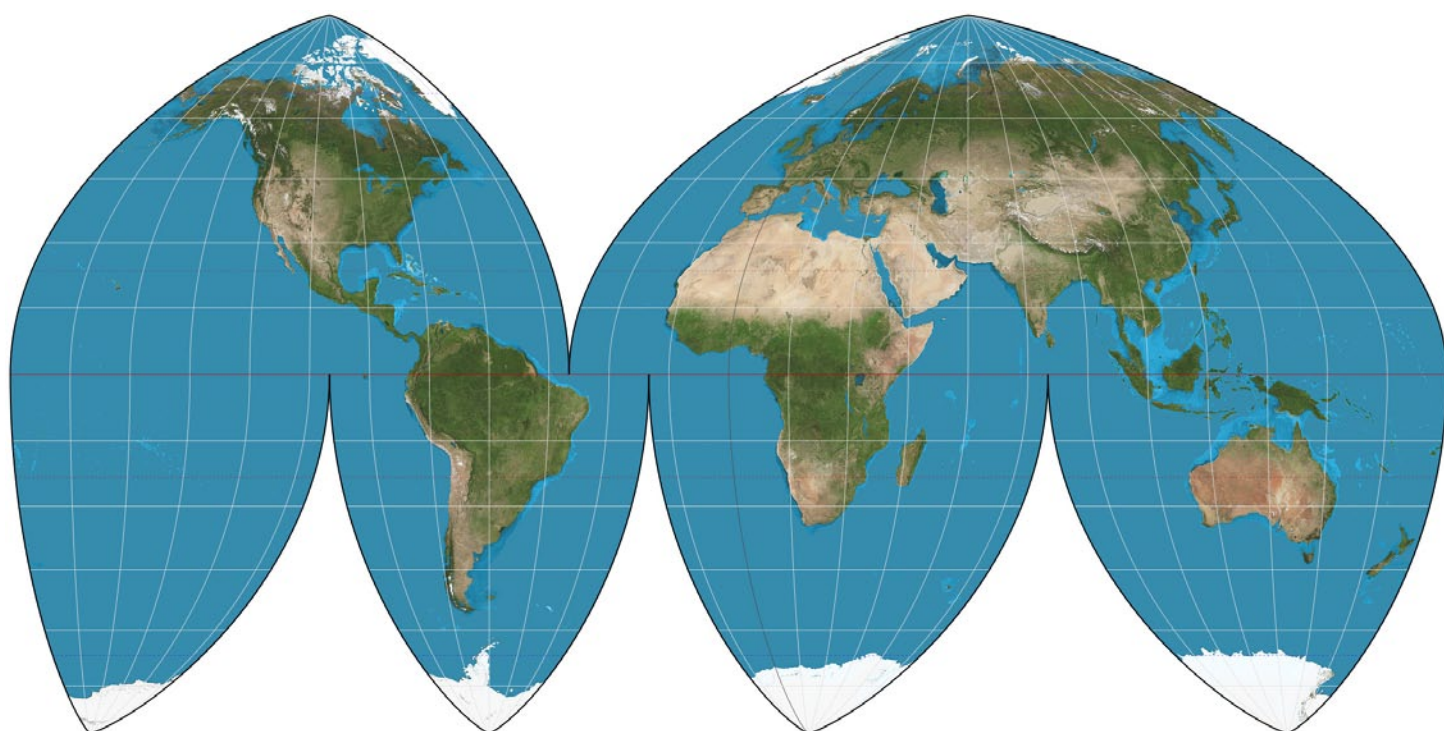
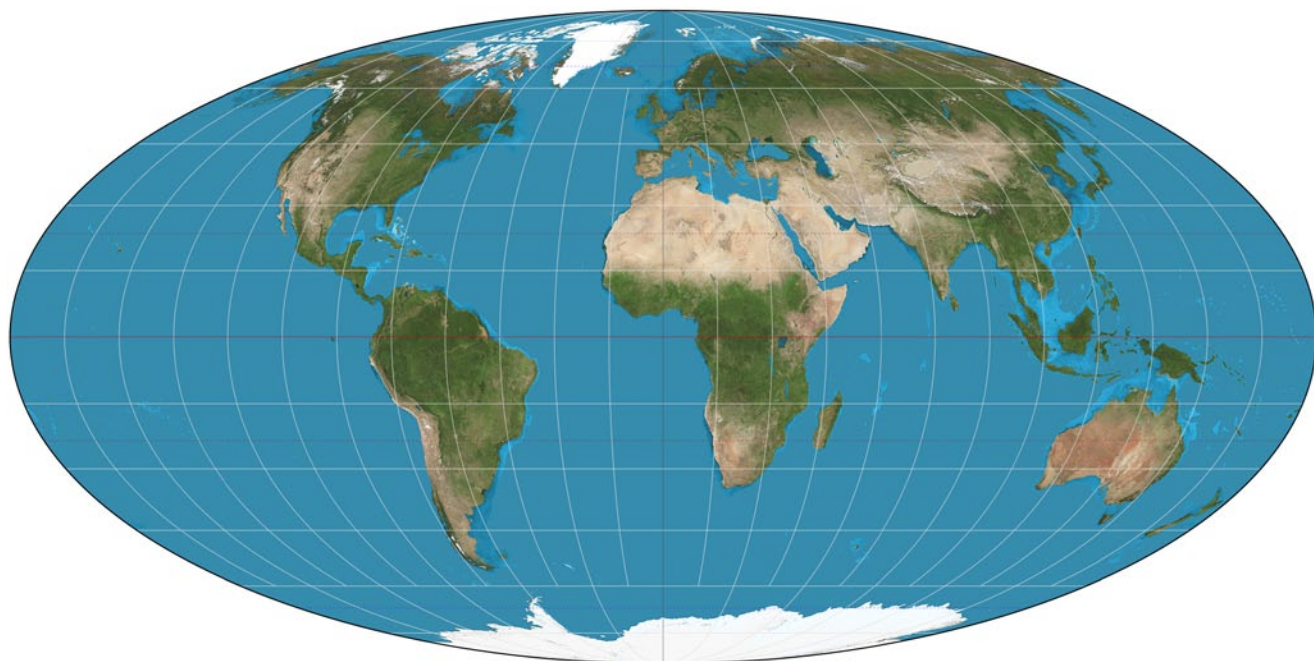
Następnie zaproponuj uczniom zadanie, które pozwoli dokładniej wyobrazić sobie wielkość kontynentu afrykańskiego. Rozdaj kserokopie politycznej mapy świata. Poproś uczniów, aby według własnego pomysłu sprawdzili jak duża jest Afryka, wrysowując w jej kontur na folii kontury państw z całego świata. Mogą to być różne państwa, które szczelnie wypełnią kontur Afryki, lub to samo państwo np. Polska, wrysowane kilka lub kilkadziesiąt razy, tak aby wypełnić całą mapę. Powierzchnia Polski jest minimalnie mniejsza niż powierzchnia Wybrzeża Kości Słoniowej.

Zamiast odrysowywać kraje w konturze Afryki możecie skorzystać ze strony internetowej, <https://thetruesize.com/> na której można zrobić to samo, czyli porównywać wielkość krajów i kontynentów poprzez przeciąganie ich na inne miejsca na świecie.

Afryka na mapach

Afryka nie jest krajem

wykreślanka

Afryka składa się aż z 54 państw, z czego 48 znajduje się na kontynencie, a pozostałe to wyspy: ogromny Madagaskar oraz pięć krajów wyspiarskich: Seszele, Mauritius, Komory, Republika Zielonego Przylądka i Wyspy świętego Tomasza i Książęce.

Znajdź w wykreślance nazwy 29 krajów Afryki, a z pozostałych liter odczytasz nazwę największego miasta na kontynencie. Jeśli chcesz, możesz skorzystać z podpowiedzi – nazwy krajów ukrytych w wykreślance znajdziesz na dole strony.

Z	L	D	Ż	I	B	U	T	I	G	A	L	E	G	B
I	B	Z	A	M	B	I	A	M	A	N	I	T	M	E
M	O	G	H	A	N	A	N	A	M	I	B	I	A	N
B	T	S	U	D	A	N	Z	L	B	G	E	O	U	I
A	S	U	G	A	N	D	A	I	I	E	R	P	R	N
B	W	A	T	G	W	I	N	E	A	R	I	I	E	T
W	A	Z	O	A	L	G	I	E	R	I	A	A	T	U
E	N	I	G	S	O	M	A	L	I	A	O	S	A	N
M	A	R	O	K	O	S	E	N	E	G	A	L	N	E
L	I	B	I	A	M	O	Z	A	M	B	I	K	I	Z
K	A	M	E	R	U	N	E	R	Y	T	R	E	A	J
E	G	I	P	T	K	O	N	G	O	L	I	B	I	A

TUNEZJA
UGANDA
ZAMBIA
ZIMBABWE

SOMALIA
SUAZI
SUDAN
TANZANIA
TOGO

MAURETANIA
MOZAMBIK
NAMIBIA
NIGERIA
SENEGAL

KONGO
LIBERIA
LIBIA
MALI
MAROKO

ERYTREA
ETIOPIA
GAMBIA
GWINEA
KAMERUN

ALGERIA
BENIN
BOTSWANA
DŻIBUTI
EGIPT

Podpowiedzi:

#TheAfricaTheMediaNeverShowsYou – Afryka, jakiej nie zobaczysz w mediach

Zajęcia przeznaczone są dla uczniów klas 6-8 SP i szkół średnich, proponujemy przeprowadzić je jako pierwsze z cyklu zajęć o Afryce.

Materiały:

sala z dostępem do internetu i stanowiskami komputerowymi lub smartfony uczniów, duży arkusz papieru i markery w dwóch kolorach.

Na środku dużego arkusza papieru napisz dużymi literami hasło Afryka. Połóż arkusz na podłodze lub połączonych ławkach, albo powieś na tablicy. Poproś uczniów, aby wokół zapisali wszystkie skojarzenia z kontynentem afrykańskim, jakie przychodzą im do głowy. Tę część warsztatu można przeprowadzić też w mniejszych 5-6 osobowych grupach.

Gdy pomysły się wyczerpią, przyjrzyjcie się wspólnie jakiego rodzaju skojarzenia pojawiały się najczęściej, czego dotyczyły, w jakim świetle przedstawiają Afrykę. Poproś, aby uczniowie zastanowili się, skąd biorą swoją wiedzę, a co za tym idzie – swoje przekonania na temat Afryki? Gdzie natykają się na informacje o tym kontynencie? Czy jest to prasa? Telewizja? Filmy? Bajki? Podręczniki szkolne? Jakie informacje o Afryce najczęściej pojawiają się w mediach? Wspólnie zastanówcie się, kto jest autorem informacji, których jesteście odbiorcami? Czy wśród autorów są Afrykanie?

Odczytaj uczniom przysłowie afrykańskie „Dopóki lew nie opowie historii polowania, opowieść zawsze będzie chwalić myśliwego”. Poproś uczniów, aby zastanowili się nad znaczeniem tych słów.

Następnie poproś uczniów, aby usiedli przy komputerach lub wyciągnęli smartfony i na Instagramie wyszukali i obejrzelili zdjęcia z hasztagiem „#TheAfricaTheMediaNeverShowsYou”.

Poproś, aby oglądając zdjęcia świadomie śledzili i zapamiętywali swoje przemyślenia i odczucia. Co widać na zdjęciach? Jak przedstawiana jest na nich Afryka, jakie skojarzenia budzą te zdjęcia? Po kilku minutach oglądania, usiądźcie razem i uzupełnijcie swoje skojarzenia z hasłem „Afryka” zapisanym na dużym arkuszu papieru. Nowe skojarzenia zapisujcie innym kolorem markera.

Porozmawiajcie o tym, jakie emocje wiązały się z wypisanymi na początku skojarzeniami, a jakie z nowymi. Z którą „wersją Afryki” uczniowie czują większą więź? Wyjaśnij, że media przedstawiając Afrykę pełną katastrof, wojen, biedy, głodu, wychudzonych dzieci i nieludzkich warunków życia, pokazują tylko niewielki wycinek tego, jak wygląda życie na kontynencie afrykańskim. Wyjaśnij, że Afryka to ponad 50 krajów, które nie tylko różnią się od siebie, ale są też zróżnicowane wewnętrznie. Wojny czy głód to fakty, ale dotyczą one tylko niektórych obszarów, a nie całego kontynentu, na którym zbudowano również nowoczesne metropolie, rozwija się szybko gospodarka, działają ośrodki naukowe i toczy się zwyczajne życie, jakie i my prowadzimy na co dzień. Niestety ten fragment obrazu Afryki nie przebija się tak łatwo do mediów jak klęski głodu, porwania czy wojny. Na szczęście to wszystko uległo zmianom wraz z pojawieniem się i spopularyzowaniem mediów społecznościowych, czyli stron takich jak Facebook, Twitter, Instagram, YouTube. Dają one Afrykanom możliwość

pokazania własnych krajów, tętniących życiem miast, sposobów spędzania czasu wolnego, uroczystości, widoków, zabytków, jedzenia i ludzi. Nie jest to już historia opowiadana przez dziennikarza z Europy czy Ameryki, lecz opowieść pisana przez setki tysięcy mieszkańców Afryki.

Z roku na rok na całym świecie, również w Afryce, rośnie ilość użytkowników internetu. W 2000 roku na kontynencie afrykańskim z internetu korzystało 4,5 mln osób. Siedemnaście lat później liczba ta wzrosła stukrotnie i wynosi ona około 453 mln osób (czyli 35% społeczeństwa). Afrykanie są również coraz bardziej aktywni w mediach społecznościowych. W 2017 roku z Facebooka w Afryce korzystało 177 mln osób. Media społecznościowe stanowią potężną platformę do mówienia o Afryce i pokazywania prawdy o niej. Dzięki dostępowi do nowoczesnych technologii, blogerzy i komentatorzy z afrykańskich mediów społecznościowych zmieniają stereotypowe postrzeganie Afryki jako zacofanego, biednego kontynentu, dziesiątkowanego przez wojny i choroby. Dzieląc się swoimi codziennymi doświadczeniami, chwytając pozytywne momenty z życia, pokazując chwile radości, zabawy, świętowania, miłości i interakcji międzyludzkich – tworzą nowy obraz Afryki (źródło: Mucha-zondida Mkono, Changing the African narrative through social media platforms, 24.05.2018).

Wyjaśnij uczniom, że # hasztag którego użyli wcześniej, został wymyślony i wypromowany w 2015 roku przez 17-letnią wówczas mieszkankę Ghany, Rachel Markham. Wciąż używany hasztag, zrobił ogromną karierę w mediach społecznościowych, oznaczono nim setki tysięcy zdjęć autorstwa Afrykańczyków, pokazujących światu, czym jest dla nich Afryka. Zdjęcia z telefonów komórkowych robione w całej Afryce, pokazują pełniejszy obraz życia na kontynencie niż ten prezentowany przez środki masowego przekazu jak telewizja, prasa czy portale informacyjne.

* Rozwinięcie tematu dla uczniów licealnych i dorosłych: wystąpienie TEDx Chimamandy Ngozi pod tytułem „Niebezpieczeństwo pojedynczej opowieści”.

Zwierzęta Afryki

Zadanie odpowiednie zarówno dla dzieci 7-letnich, 15-letnich, jak i dorosłych

Materiały:

wydrukowany w 5 egzemplarzach załącznik ze zwierzętami, mapy kontynentu z celem podróży dla każdej grupy oraz kartki z prawidłowymi odpowiedziami, a także kamyki (albo kasztany, guziki, fasolki lub małe klocki) do zaznaczania obrazków – dla każdej grupy 6 sztuk, czyli łącznie 30, duży arkusz papieru (np. pakowego) i materiały plastyczne (np. kredki świecowe lub pastele).

Podziel dzieci na pięć grup. Wyjaśnij, że za chwilę otrzymają zestawy zdjęć różnych zwierząt. Zdjęcia z wycieczki do różnych miejsc w Afryce wymieszały się z innymi zdjęciami. Każda grupa będzie zajmować się odnalezieniem właściwych zdjęć innego młodego podróżnika. Na kontynent afrykański wybrało się czworo dzieci z rodzicami, każde z nich zwiedzało inne miejsce w Afryce. Szczególnie interesowały je dzikie zwierzęta na wolności (żadne z dzieci nie robiło zdjęć w zoo).

- Mania zwiedza góry Atlas w Maroku,
- Gabrysia była na rejsie po rzece Gambii w Gambii,
- Romek pojechał do Kapsztadu w RPA,
- Sara na Saharę w Libii
- a Marta na Madagaskar.

Jakie zwierzęta tam spotkają?

Zadaniem uczniów będzie zaznaczenie fasolkami tych zwierząt, które mógł zobaczyć podczas spacerów i wycieczek mały turysta. Rozdaj wydruk ze zdjęciami, fasolki oraz mapę z celem podróży. Wyznacz kilka minut na pracę w grupach, a następnie poproś uczniów o przedstawienie swoich typów. Zwróć uwagę na to, czy jakieś zwierzęta się powtarzają. Starszych uczniów możesz zapytać, czym kierowali się dokonując wyboru. Następnie rozdaj grupom kartki z właściwymi odpowiedziami. Poproś o przesunięcie fasolek na właściwe miejsce. Zapytaj, czy coś uczniów zaskoczyło.

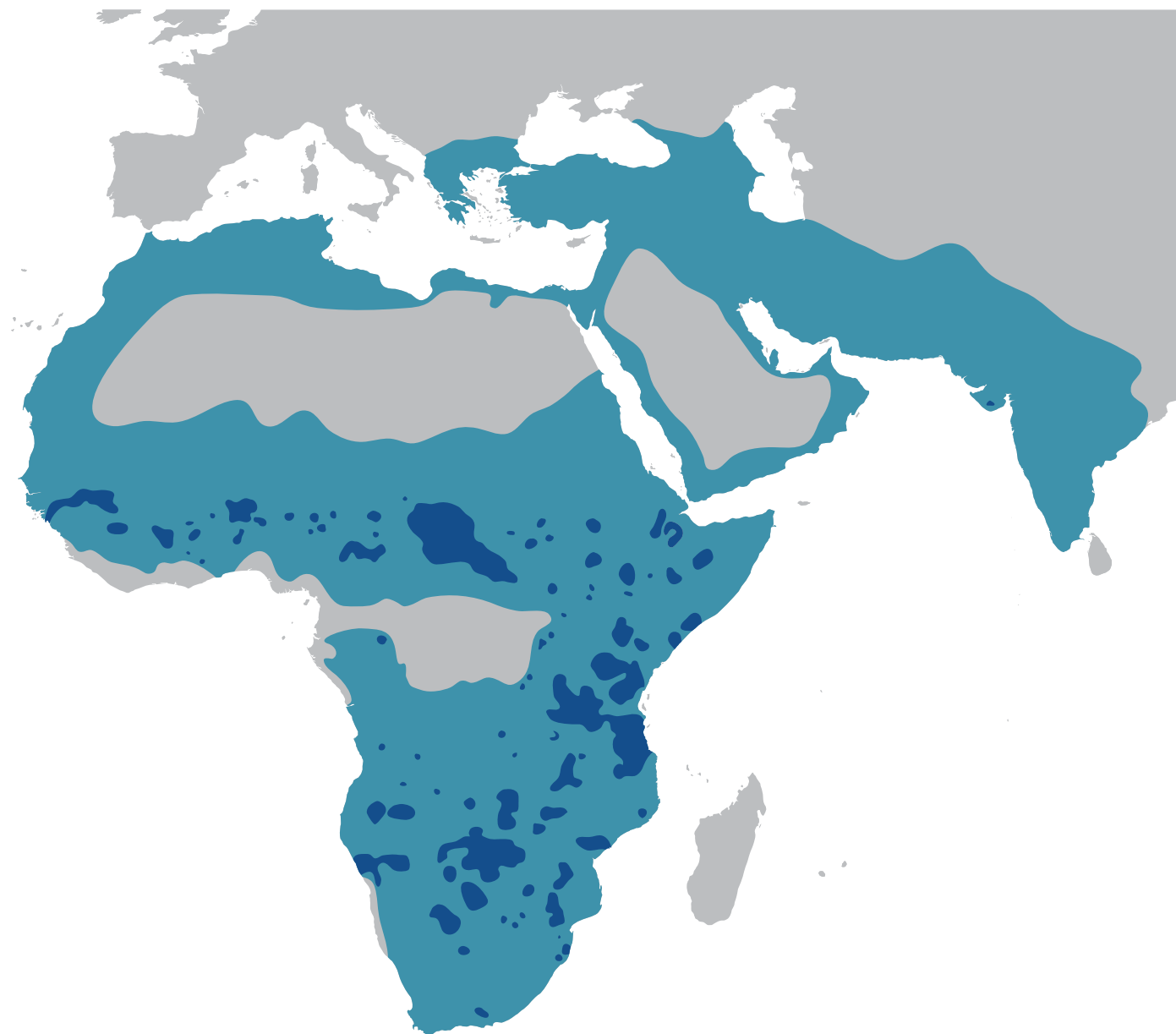
Afryka zazwyczaj kojarzy się z tzw. wielką piątką, czyli lwem, słoniem, bawołem afrykańskim, nosorożcem i lampartem. Poza tym na hasło „Afryka” przed oczami stają nam żyrafy i zebry. Jednak dzieci, które pojechały na Saharę, do Kapsztadu, na Madagaskar, do Gambii czy wspinać się po górach Atlas nie miały szans spotkać ani sfotografować zwierząt będących wizytówką Afryki. Odwiedziły pięć różnych, odległych od siebie miejsc, rozrzuconych po całym kontynencie, a nie spotkały słonia ani żyrafy? Zastanówcie się, dlaczego? Inne zwierzęta żyją przecież na pustyni, inne w wilgotnych lasach równikowych, inne w chłodniejszych górach na północy, lub na chłodnym południowym wybrzeżu kontynentu, a inne na gorących sawannach. To kwestia warunków geograficznych, które decydują, gdzie żyją jakie zwierzęta.

Wymij szóstą kartkę z mapą i powiedz, że zapodziały się również zdjęcia Kacpra, który pojechał do Parku Narodowego Serengeti w Tanzanii. To on zrobił zdjęcia lwa, bawołu, żyrafy, słonia, nosorożca i zebry. Zwróć uwagę uczniów, że większość mieszkańców Afryki nigdy w swoim życiu nie miała szansy zobaczyć wielkiej piątki, która występuje tylko w niektórych krajach i w dodatku z dala od miast, w których mieszka wielu Afrykanów.

Inna sprawa to zmniejszające się z roku na rok zasięgi występowania zwierząt. Pokaż uczniom mapę zasięgu występowania lwa afrykańskiego. Na mapie na czerwono zaznaczono na jakim obszarze kiedyś żyły lwy, a na niebiesko na jakim obecnie. Na przełomie XIX i XX wieku lwy wyginęły w Afryce Północnej i na Bliskim Wschodzie, a przez ostatnie 25 lat liczba lwów afrykański zmniejszyła się z około 100 tys. do około 25 tys. osobników. Systematycznie zmniejsza się powierzchnia zajmowanych przez nie siedlisk oraz ilość dostępnego pokarmu.

Na zakończenie zaproponuj uczniom, aby przygotowali galerię mniej znanych zwierząt afrykańskich. Poproś, aby w ramach pracy domowej, indywidualnie albo w grupach, uczniowie przybliżyli w wybranej formie (np. rysunku, posteru, lapbooka, prezentacji), któreś ze zwierząt zamieszkujących kontynent.

Zasięg występowania lwów afrykańskich

- Historyczny zasięg
- Obecny zasięg

Nektarnik przylądkowy

Stoń afrykański

Skoczek pustynny

Wiewiórka berberyjka marokańska

Biczogon egipski

Hipopotam

Humbak

Pingwin przylądkowy

Wilk afrykański

Mikrusek

Sifaka diademowa

Dzik

Wyderka białolica

Delfin butlonosy

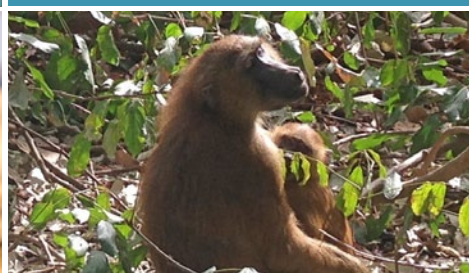
Afrojeź algijski

Bawót afrykański

Zebra stepowa

Pawian gwinejski

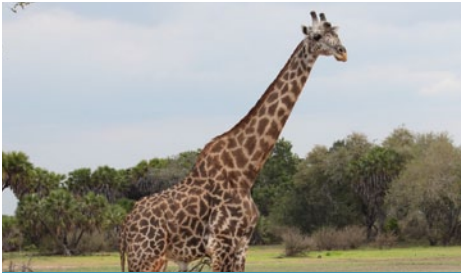
Pawian niedźwiedzi

Lis rudy

Dzikan rzeczny

Żyrafa

Żmija rogata

Krokodyl Nilowy

Kotik kartowaty

Królik dziki

Sifaka biała

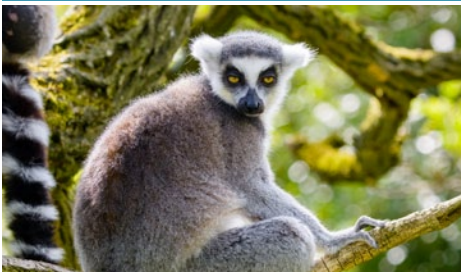
Fenek

Lew afrykański

Jeleń

Lemur katta

Gazela pustynna

Nosorożec czarny

Fossa

Koczkodan kotawiec jasnonogi

Tenrek pęgowany

Mania

góry Atlas
w Maroku

Gabrysia

rejs
po rzece
Gambii
w Gambii

Romek

Kapsztad
w RPA

Sara

Sahara
w Libii

Marta

Madagaskar

Kacper

*Tanzania,
Park
Narodowy
Serengeti*

Mania**góry Atlas
w Maroku**

- Wiewiórka berberyjka marokańska
- Afrojeź algierski
- Jeleń
- Lis rudy
- Królik dziki
- Dzik

Gabrysia**rejs
po rzece
Gambii
w Gambii**

- Delfin butlonosy
- Pawian gwinejski
- Koczkodan kotawiec jasnonogi
- Dzikan rzeczny
- Hipopotam
- Krokodyl Nilowy

Romek**Kapsztad
w RPA**

- Wyderka białolica
- Pawian niedźwiedzi
- Pingwin przyładkowy
- Nektarnik przyładkowy
- Kotik kartowaty
- Humbak

Sara**Sahara
w Libii**

- Skoczek pustynny
- Fenek
- Wilk afrykański
- Gazela pustynna
- Żmija rogata
- Biczogon egipski

Marta**Madagaskar**

- Mikrusek
- Sifaka biała
- Sifaka diademowa
- Fossa
- Tenrek pręgowany
- Lemur katta

Kacper**Tanzania,
Park
Narodowy
Serengeti**

- *Bawół afrykański*
- *Żyrafa*
- *Stoń afrykański*
- *Nosorożec czarny*
- *Lew afrykański*
- *Zebra stepowa*

Z nurtem Nilu od równika do Morza Śródziemnego

Potrzebne materiały:

kolorowy blok techniczny, nożyczki, klej, kredki, mazaki, wybrane wydruki z załączników.

Lapbook, to rodzaj albumu, w którym zebrane są różne informacje, ciekawostki, fakty na dany temat, przedstawione w postaci doklejaných karteczek, rysunków, fotografii, wykresów. Jest to wspaniałe narzędzie do pracy nad jakimś tematem. Ich forma i treść może być różna w zależności od tematu i twórcy. Jest to miejsce, gdzie dziecko może zbierać różne informacje, rysunki, pytania, zdjęcia, cytaty. Lapbook może być dowolnie rozwijany i rozbudowywany przez długi czas w zależności od zainteresowań dziecka. Lapbook nie jest gotowym zbiorem wiedzy, z którym dziecko się zapoznaje (jak z podręcznikiem), lecz powstaje równolegle z uczeniem się, w czasie procesu zdobywania przez dziecko wiedzy na konkretny temat. Zawartość lapbooka odzwierciedla zainteresowania twórcy. Ponieważ nie ma sztywno wytyczonych ram tworzenia lapbooków, dziecko samo kieruje procesem jego powstawania: poszukuje informacji w różnych źródłach, projektuje wygląd, opracowuje zagadnienia, segreguje informacje, ilustruje. Lapbooki uczą dzieci kreatywności, wyszukiwania i selekcji informacji, planowania.

Wykonajcie lapbook o Nilu. Przygotowanie takiego albumu składa się z kilku etapów: wyszukiwania informacji, przygotowywania elementów lapbooka i tworzenia albumu. Całość może zająć nawet kilka dni. Możecie przygotować lapbook w grupach kilkuosobowych, żeby było łatwiej. Zamiast klasycznego lapbooka możecie też stworzyć poster do powieszenia w szkole.

Najpierw zbierzcie różne informacje, wydruki, wycinki z czasopism, rysunki na temat Nilu, Afryki, krajów przez które Nil przepływa, zwierząt żyjących dzięki niemu, kultur i zabytków związanych z Nilem. Materiałów i ciekawostek możecie szukać w książkach, encyklopediach, atlasach i internecie. Obejrzyjcie też rzekę na zdjęciach satelitarnych np. na GoogleMaps. Wybierzcie najciekawsze informacje o krajobrazach, klimacie, ukształtowaniu terenu, zwierzętach i roślinności w kolejnych odcinających Nilu, miastach i krajach, przez które rzeka przepływa. Przepiszcie je na karteczki lub wydrukujcie, narysujcie lub znajdźcie ilustracje. Możecie skorzystać z gotowych szablonów kopert, składanych elementów, zakładki ze strony www.homeschoolshare.com/lapbook-templates.php. Warto wykorzystać materiały z załącznika. Możecie również wykorzystać ilustracje i opisy zawarte w innych zadaniach tego pakietu.

Gdy materiałów jest już wystarczająco dużo, przystąpcie do projektowania lapbooka. Ponieważ Nil jest bardzo długą rzeką, która rozciąga się niemal prosto z południa na północ, proponujemy wykonanie lapbooka harmonijki, składającej się z czterech kartek bloku technicznego A4, złączonych papierową taśmą klejącą lub dodatkowymi paskami papieru na łączeniach. Pierwsza z kartek może być niebieska, tak jak Morze Śródziemne, druga żółta jak Sahara, trzecia zielona jak podmokła Kotlina Górnego Nilu a czwarta pomarańczowa – jak Wyżyna Wschodnioafrykańska na mapach fizycznych. Na tak przygotowany podkład wklejcie wydrukowany i wycięty Nil w odpowiedniej kolejności. Następnie wklejcie zdobyte i przygotowane wcześniej materiały do albumu. Zwróćcie uwagę, że źródła Nilu znajdują się poniżej równika, na półkuli południowej, możecie zaznaczyć na swojej mapie równik. Nil przepływa przez różne strefy klimatyczne i odmienne krajobrazy. Posuwając się wzdłuż rzeki,

widzimy różne oblicza kontynentu afrykańskiego: góry, pustynie, bagna, wielkie jeziora, ogromne nowoczesne miasta i maleńkie wsie. Postarajcie się odzwierciedlić to na swoim lapbooku.

Gdy strona z mapą będzie już gotowa, złożcie lapbook i zajmijcie się przygotowaniem pięknej okładki oraz wykorzystaniem pozostałych trzech stron. Możecie tam np. wkleić mapę konturową i pokolorować kraje związane z Nilem, dodać ciekawostki o nich. Jedną ze stron warto poświęcić na wątki historyczne.

Stwórzcie album według własnej fantazji i pomysłu, tak by osoba oglądająca Wasz lapbook mogła z zaciekawieniem odkrywać różne poukrywane ciekawostki i informacje.

Przepływa
przez **osiem**

krajów: Egipt, Sudan, Sudan
Południowy, Ugandę, Tanzanię,
Rwandę, Burundi, Etiopię.

Nil Biały – jedno z dwóch głównych
ramion Nilu, które wraz z Nilem Błękitnym
łączy się w okolicach **Chartumu** – stolicy
Sudanu. Po drodze od Jeziora Wiktorii
do Chartumu Nil Biały przepływa przez
Jezioro Kioga i Jezioro Alberta. Na terenie
Sudanu Południowego tworzy rozlewiska
na bagiennych obszarach Sudd, tu też
wpada do niego rzeka **Bahr el Ghazal**

Nil ma około **6670 km** długości.
To prawie tyle, co odległość
z Warszawy do Nowego Jorku.

Za źródła Nilu uznaje się rzekę **Kagerę**, która
płyynie przez Rwandę, Burundi, Tanzanię
i Ugandę. Jej długość wynosi około 400 km.
Powstaje z połączenia rzeki Nyawarongu
i Ruvuvu. Uchodzi do Jeziora Wiktorii.

Jezioro Wiktorii
– największe jezioro Afryki,
położone na granicy trzech
państw: Kenii, Ugandy i Tanzanii.
Zajmuje powierzchnię 68,8 tys. km².
Z jeziora Wiktorii wypływa Nil zwany
Białym. W okolicy Jeziora Wiktorii
znajduje się stolica Ugandy
– **Kampala**.

Nil Błękitny łączy się z Białym w okolicach
Chartumu. Rzeka wypływa z jeziora Tana na wyżynach
Etiopii. Zazwyczaj płynie leniwie, ale w porze deszczowej
Nil Błękitny staje się potężny i wylewa się z koryta, niesie
za sobą glebę i rośliny porwane przez powódź. Ogromna
fala wody wpada do Nilu Białego i powoduje wylewy rzeki
aż do ujścia. Nil Błękitny oraz dwa inne wschodnie dopływy
Nilu mające źródła na wyżynach Etiopii – **Atbara i Sobat**
– odpowiedzialne są za regularne wylewy Nilu i żyzne
osady na pustyniach Egiptu.

Nil jest sześć razy
dłuższy niż Wisła.

Na terenie Egiptu Nil przepływa obok
dziesiątek miejscowości ze starożytnymi
zabytkami, by wreszcie minąć **Kair**
– stolicę Egiptu. Następnie wpada
do Morza Śródziemnego tworząc rozległą,
regularną **deltę** w kształcie wachlarza.

Dalej Nil
płyynie już zwartym,
szerokim korytem przez
pustynię. Leniwy bieg
aż do ujścia zakłóca tylko kilka
progów skalnych, nazywanych
kataraktami oraz sztuczne
Jezioro Nasera, powstałe
w wyniku przegrodzenia
Nilu Tamą Asuańską
w 1971 roku.

Egipt

Sudan

**Sudan
Południowy**

Uganda

Tanzania

Rwanda

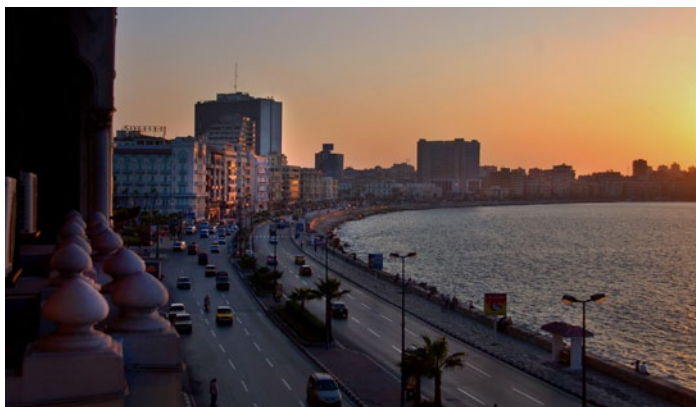
Burundi

Etiopia

Największe rzeki Afryki

Nil	Egipt, Etiopia, Sudan Południowy, Sudan, Uganda	Długość: 6650 km
Niger	Benin, Gwinea, Mali, Niger, Nigeria	Długość: 4180 km
Kongo	Angola, Demokratyczna Republika Konga	Długość: 4700 km
Zambezi	Angola, Botswana, Demokratyczna Republika Konga, Mozambik, Namibia, Zambia, Zimbabwe	Długość: 2574 km

Promenada w Aleksandrii, Egipt

Kair, Egipt

Asuan, Egipt

Świątynia w Karnak, Luxor, Egipt

Chartum, stolica Sudanu

Plac Johna Garanga w Dżubie, stolica Sudanu Południowego

Kampala, stolica Ugandy

Jinja, Uganda, pomnik symbolizujący wpływ Nilu z Jeziora Wiktorii

Jezioro Nasera (Sudan, Egipt)

Jezioro Wiktorii (Tanzania, Uganda, Kenia)

Jezioro Alberta

Jezioro Kioga – papirusy u brzegu jeziora

Karatakta na Nilu w Sudanie

Nil Błękitny – wodospad Tys Ysat w Etiopii, drugi co do wielkości wodospad w Afryce

Nil Błękitny wypływa z Jeziora Tana w Etiopii

Delta Nilu, zdjęcie satelitarne Południowego

Bagna Sudd w Sudanie Południowym

Biały Nil w Ugandzie

Rybacy na Białym Nilu w Ugandzie

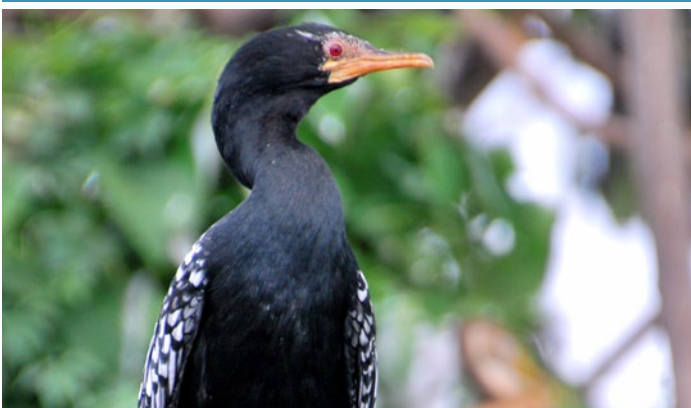
Bydło hodowane przez lud Dinka w Sudanie Południowym

Czapla nadobna

Krokodyl Nilowy

Kormoran etiopski

Okoń nilowy

Wróbel zwyczajny

Sierpodudek purpurowy

Żółwiak afrykański

Waran nilowy

Koronnik szary

Hipopotam

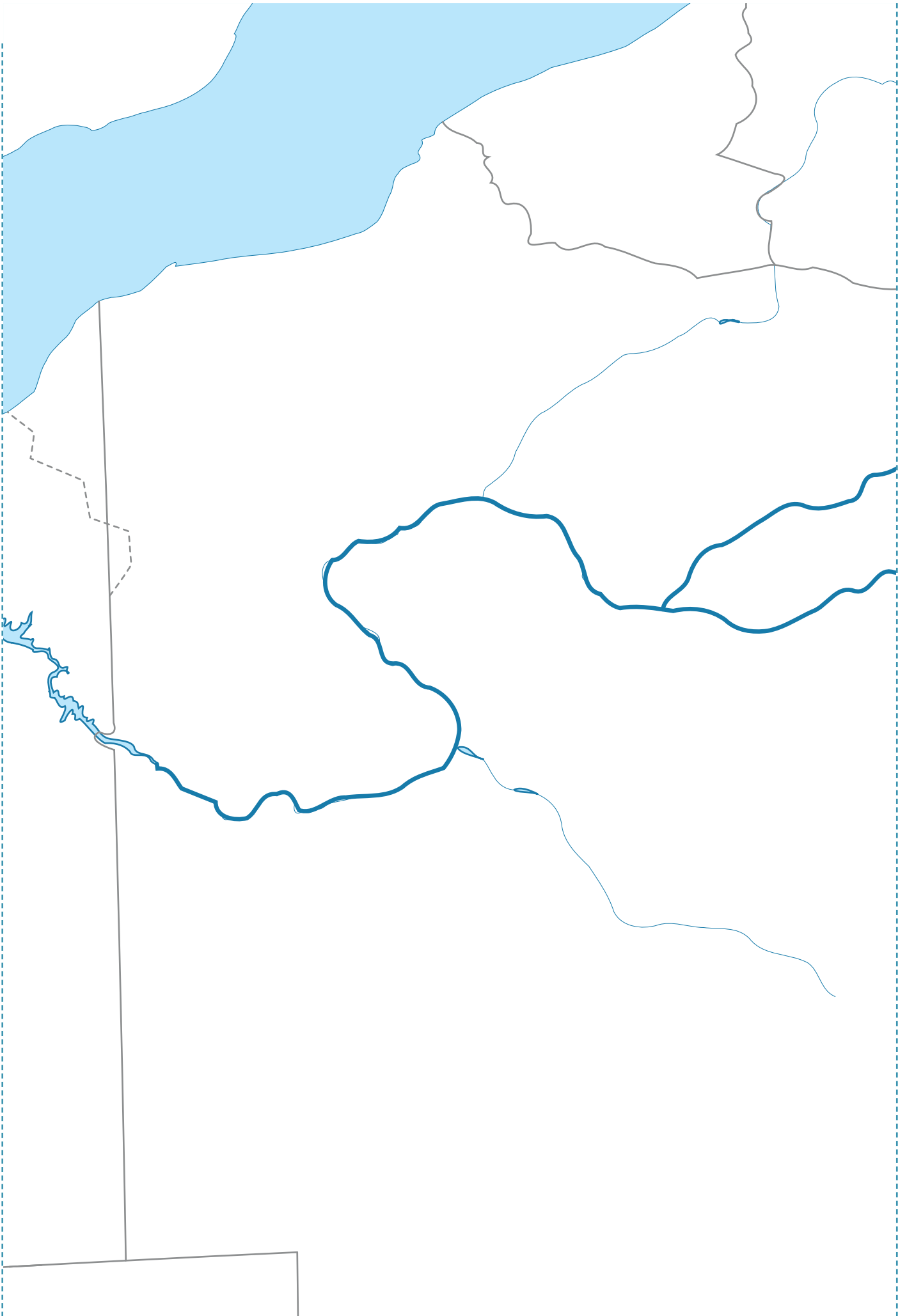

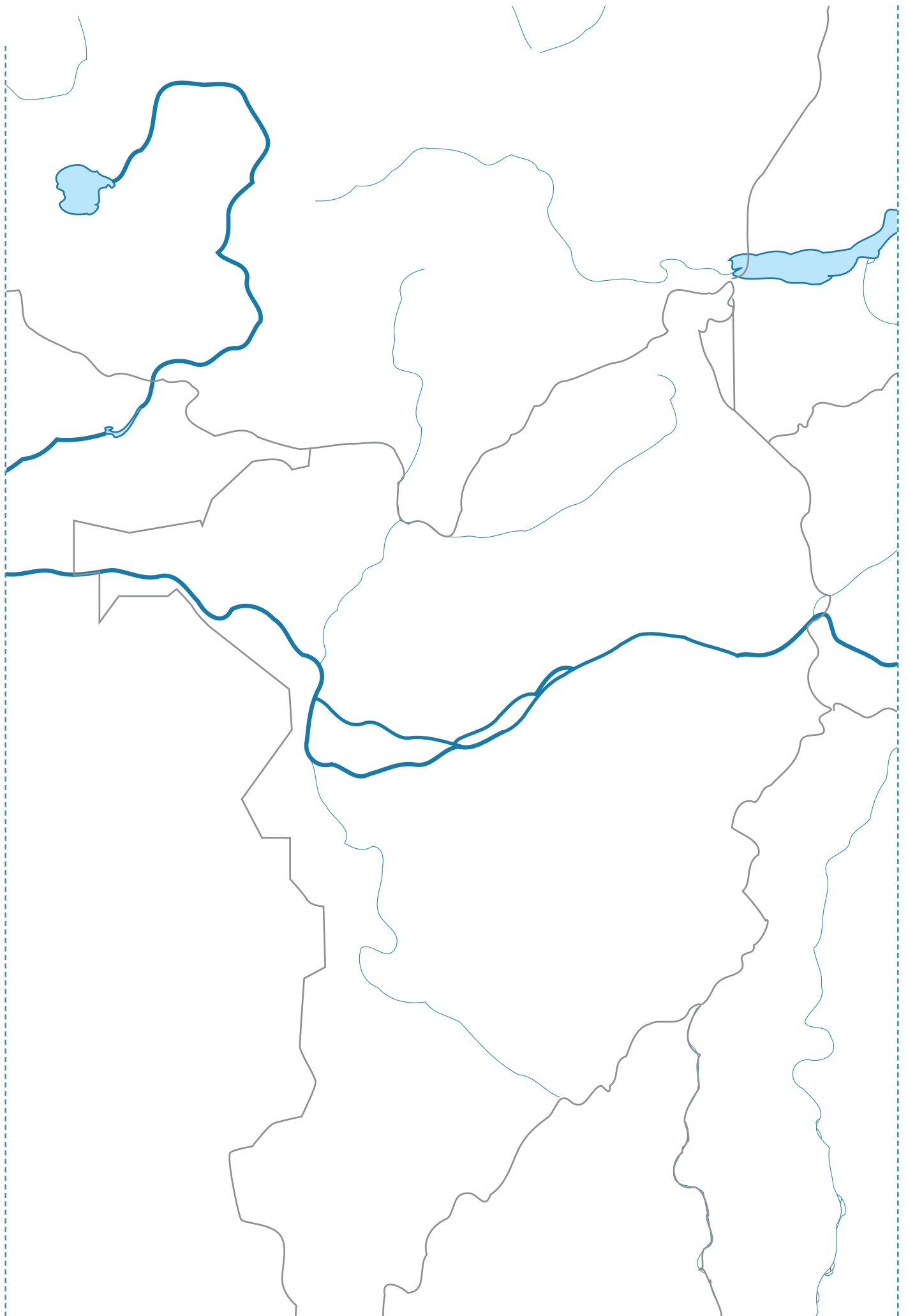
Kruczki na grzbiecie bawołu afrykańskiego

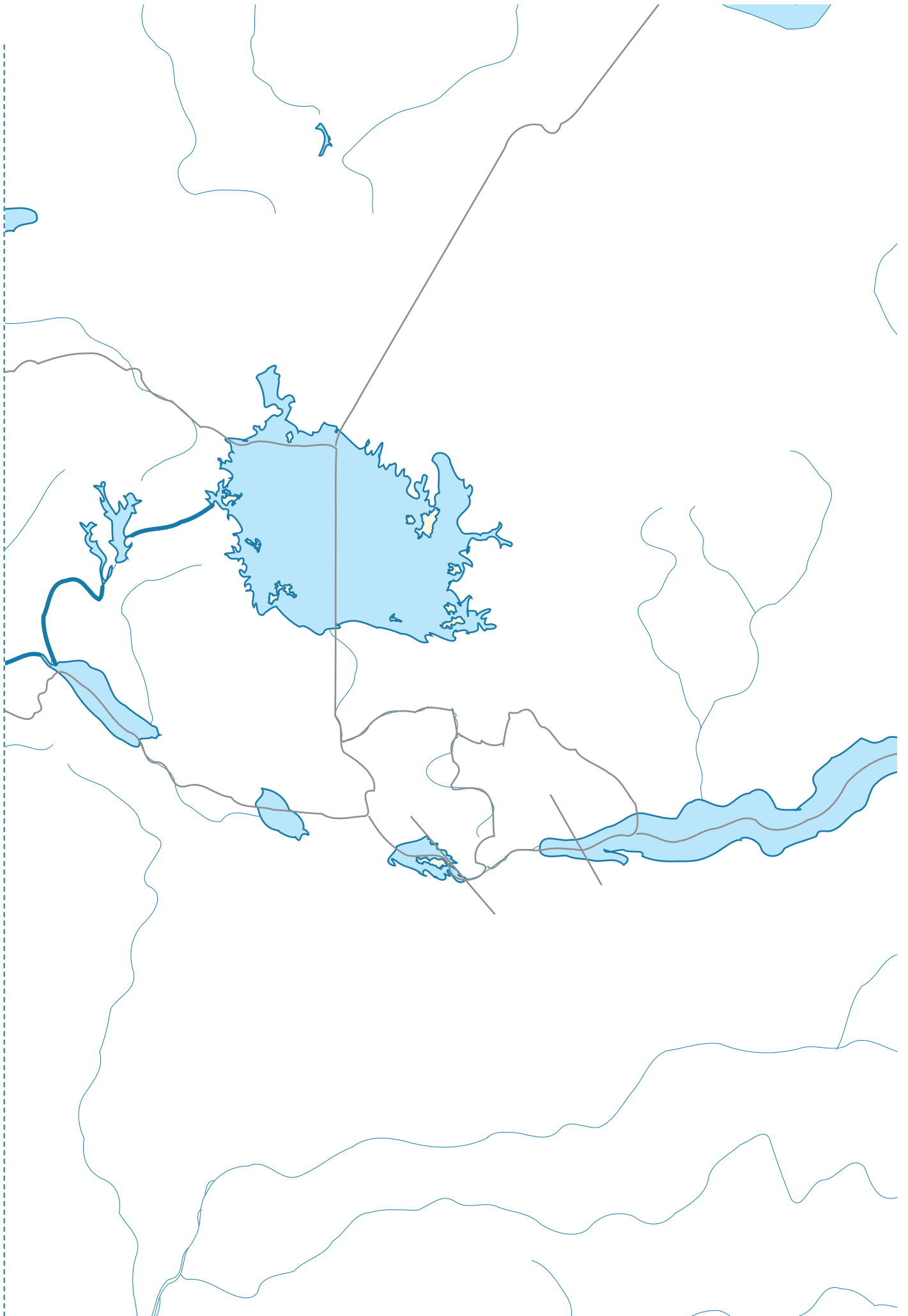

Guziec

Mapa fizyczna Afryki

Jaki to kraj

Zadanie dla starszych klas szkół średnich i dla dorosłych (np. na spotkanie z przyjaciółmi)

Materiały:

Wydruk załącznika z opisem kraju oraz kartki do notatek i pisaki dla grup.

Podziel uczestników na 4-5 osobowe grupy i ogłoś konkurs na odgadnięcie o jakim państwie będzie mowa. Rozdaj kartki i poproś o wpisanie na nich w kolejnych wierszach cyfr od 1 do 8. Z przerwami czytaj informacje o kraju, którego nazwę należy odgadnąć. Po każdym zestawie informacji daj czas na wpisanie nazwy kraju, która wydaje się uczestnikom najbardziej prawdopodobna (lepiej strzelać niż nic nie wpisać). Każda drużyna ma osiem „strzałów”. Odpowiedzi zapisujemy na kartce przy kolejnych numerach od 1 do 8. Wygra ta drużyna, która najwcześniej odgadnie nazwę państwa, czyli wpisze prawidłową nazwę przy najniższej cyfrze. Jeśli uważasz, że zadanie jest za trudne, możesz pozwolić uczniom korzystać z atlasów świata.

Prawidłowa odpowiedź to: Nigeria

Rozwinięcie: Zaproponuj uczniom pracę w grupach, czyli przygotowanie w domu analogicznych zagadek o innych miastach lub krajach Afryki.

Używając materiału pamiętaj, że z upływem czasu straci on aktualność i trzeba będzie odświeżyć dane. Poniższa wersja jest z października 2018.

1	<p>Mówi się tutaj w ponad 500 językach, ale językiem urzędowym jest angielski. Jest siódmym krajem na świecie pod względem liczby mieszkańców. Mieszka tu ponad 190 milionów osób.</p> <p>Najważniejszą rolę w gospodarce tego kraju odgrywa przemysł wydobywczy, a zwłaszcza eksploatacja złóż ropy naftowej. Eksport ropy to główne źródło dochodu narodowego tego kraju, jest ósmym na świecie eksporterem ropy. Kraj wciąż mierzy się efektami zapaści wywołanej spadkiem cen ropy w 2014 roku.</p>
2	<p>Oprócz petrodolarów, drugim co do wielkości źródłem zarobków dewizowych tego kraju, są przekazy pieniężne wysyłane do domu przez obywateli mieszkających za granicą.</p> <p>Głównymi uprawami są: fasola, sezam, orzechy nerkowca, maniok, kakao, orzeszki ziemne, guma arabska, kukurydza, melon, proso, jądra palmowe, olej palmowy, plantany, ryż, kauczuk, sorgo i soja. Kakao jest wiodącym źródłem dochodów poza rynkiem naftowym.</p>
3	<p>Kraj ma własny program kosmiczny i wysłał już w przestrzeń okołoziemską kilka satelitów obserwacyjnych i telekomunikacyjnych.</p> <p>Przeciętna długość życia wynosi niecałe 54 lata. 50% dorosłych (powyżej 15. roku życia) mieszkańców tego kraju to analfabeci. 42% mieszkańców kraju żyje za mniej niż 1,9 USD dziennie, a ponad 35% nie ma dostępu do czystej wody, 25% korzysta z internetu a 90% posiada abonament komórkowy.</p>
4	<p>Kraj uzyskał niepodległość ponownie w 1960 roku.</p> <p>Pochodził stąd multiinstrumentalista Fela Kuti, którego muzykę określa się Afrobeatem, laureat literackiego Nobla Wole Soyinka i współczesna popularna, wpływową pisarką Chimamanda Ngozi Adichie.</p>
5	<p>Kraj ten jest trzecim największym producentem filmów fabularnych na świecie. W wytwórniach filmowych zwanych Nollywoodem, powstaje nawet 1000 filmów rocznie.</p> <p>Połowa mieszkańców to muzułmanie, a 40% stanowią chrześcijanie.</p>
6	<p>PKB per capita według parytetu siły nabywczej wyniosło tu w 2017 roku 5 929 USD, ale wartość nominalna PKB (czyli według bieżącej wartości pieniądza) w wysokości blisko 400 mld USD uplasowało ten kraj na 29 miejscu w rankingu wielkości gospodarek świata.</p> <p>Jest to najludniejszy kraj na kontynencie, mieszka w nim 1/6 Afrykańczyków.</p>
7	<p>Największe miasto kraju to Lagos, w aglomeracji mieszka około 20 mln osób. Jego nazwa pochodzi od trzeciego pod względem długości i powierzchni dorzecza rzeki Afryki, która uchodzi tutaj do Oceanu Atlantyckiego.</p>
8	<p>Jego stolica to Abudża.</p> <p>Sąsiaduje z Beninem, Nigrem, Czadem i Kamerunem.</p>

Podbój kosmosu

Zajęcia przeznaczone dla uczniów klas IV-VI SP

Materiały:

duża konturowa mapa Afryki (formatu około A1), (mapę w częściach do druku na zwykłej drukarce można pobrać ze strony <http://www.yourchildlearns.com/megamaps/print-africa-maps.html>), oraz do pracy plastycznej: folia aluminiowa lub „złotko” od czekolady, małe tekturowe pudełka (najlepiej o podstawie zbliżonej do kwadratu) lub rolka od papieru toaletowego, tektura, wykałaczkę lub patyczki szaszłykowe, plastikowe nakrętki od butelek, kapsle, nakrętki do stoików, kolorowy blok techniczny (najlepiej niebieski lub granatowy), klej (typu wikol lub klej „na gorąco” w pistolecie), ołówek, linijka.

Zapytaj uczniów, czy wiedzą, co to jest satelita? Czym jest sztuczny satelita? Z czym kojarzy im się słowo **orbita**?

Satelita to jakiś obiekt, naturalny lub sztuczny, obiegający ciało niebieskie o większej masie np. planetę. **Satelita naturalny** to na przykład Księżyc – satelita Ziemi, ale są też **satelity sztuczne**, stworzone przez człowieka i wysłane w przestrzeń kosmiczną. **Orbita** to tor, po którym porusza się satelita pod wpływem sił grawitacji.

Porozmawiajcie o tym, do czego służą satelity wysyłane w kosmos? Jak możemy je podzielić ze względu na funkcje?

- **Satelity telekomunikacyjne** umożliwiają transmisję sygnałów radiowych, telewizyjnych, telefonicznych oraz danych (internet).
- **Satelity szpiegowskie** służą do obserwacji Ziemi, w szczególności terytoriów o znaczeniu wojskowym.
- **Satelity meteorologiczne** umożliwiają obserwację pogody i klimatu.
- **Satelity nawigacyjne** umożliwiają ustalenie pozycji geograficznej na Ziemi (GPS, nawigacja satelitarna).
- **Satelity naukowe** zbierają dane badawcze dla nauki, mogą to być np. satelity astronomiczne, geodezyjne, geofizyczne, oceanograficzne.

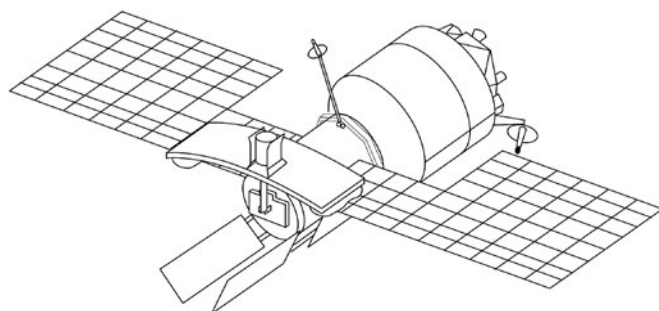
Następnie porozmawiajcie wspólnie o tym, jakie kraje kojarzą się uczniom z podbojem kosmosu. Może uczniowie potrafią wymienić kroki milowe eksploracji kosmosu, takie jak wysłanie pierwszego satelity na orbitę Ziemi przez ZSRR (1957 rok), pierwszy załogowy lot kosmiczny (Jurij Gagarin, 1961 rok) i lądowanie pierwszych ludzi na Księżycu (1969 rok). Wyjaśnij, że obecnie wiele krajów na świecie posiada swoje agencje kosmiczne, choć tylko trzy z nich są w stanie organizować loty załogowe (USA, Rosja i Chiny). Agencje kosmiczne projektują i wystrzelują satelity, przeprowadzają badania naukowe i szkolą astronautów.

Zapytaj uczniów, jakie kraje są zdolne do wysłania swoich satelitów w przestrzeń kosmiczną? Odpowiedz, że Polska Agencja Kosmiczna ma na orbicie dwa satelity. Czy wśród wymienionych krajów znajdzie się nazwa któregoś z afrykańskich krajów? Jakie kraje pojawiły się w pierwszej kolejności. Jakie warunki musi spełnić kraj, by mógł posiadać własne satelity? Czy afrykańskie państwa spełniają te warunki?

Wypisz na tablicy listę krajów afrykańskich, które uruchomiły własne programy kosmiczne i mają na orbicie ziemi własne satelity. Są to: Egipt, Republika Południowej Afryki, Algieria, Nigeria, Ghana, Angola, Kenia, Maroko. Powieś na tablicy lub rozłóż na podłodze mapę konturową Afryki, udostępnij uczniom również mapę polityczną Afryki (mapę ścienną, atlasy szkolne lub internet). Poproś o pokolorowanie wypisanych krajów na mapie i zapisanie ich nazw.

Porozmawiajcie razem o tym, jakie znaczenie dla krajów afrykańskich ma posiadanie własnych satelitów. Wyjaśnij, że satelity geofizyczne śledzą warunki na Ziemi, dostarczają nie tylko danych do tworzenia map, ale ułatwiają odnajdywanie surowców mineralnych np. ropy naftowej, ułatwiają zapobieganie klęskom żywiołowym i monitorowanie ich np. suszy, powodzi, stanu upraw rolnych, wycieków ropy, pożarów lasów, nielegalnych wycinek obszarów leśnych oraz zanieczyszczenia powietrza i zbiorników wodnych. Poza tym afrykańskie satelity telekomunikacyjne np. nigeryjski NigComSat, zapewniają dostęp do telefonii, telewizji i internetu w całej Afryce Zachodniej. Jeden z kilku satelitów egipskich obserwuje granice lądowe i linię brzegową kraju, robiąc wysokiej rozdzielczości zdjęcia terenu, wykorzystywane potem do celów naukowych i bezpieczeństwa.

Zaproponuj uczniom wykonanie modeli sztucznych satelitów, które później umieszczą na mapie. Jeśli modeli będzie więcej niż wymienionych krajów, to kilka z nich można umieścić w Egipcie, RPA, Algierii i Nigerii, które w rzeczywistości mają po kilka satelitów.

Satelity nawigacyjne

Jak zrobić model satelity

Przygotuj materiały:

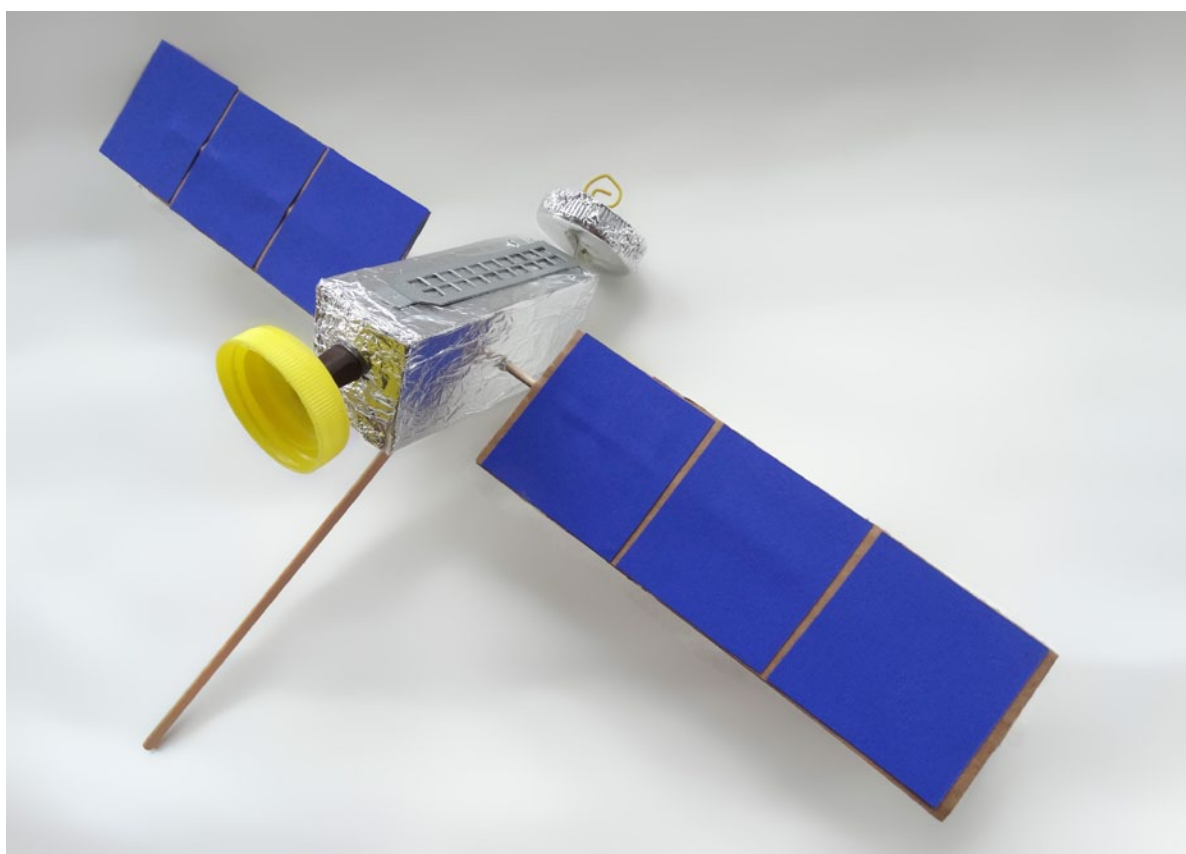
- na obudowę korpusu satelity potrzebne będzie małe tekturowe pudełko po lekarstwie lub kosmetyku (ewentualnie rolka od papieru toaletowego) i srebrna farba lub kawałek folii aluminiowej,

- na panele słoneczne dwa lub więcej prostokątnych kawałków tektury falistej (jeśli utniesz je wzdłuż linii żebrowania będzie łatwiej wsunąć patyczek do mocowania paneli), a także granatowy papier lub farba i patyczek szaszłykowy,

- ponadto przydać się mogą nakrętki, kapsle, lub plastikowe okrągłe (najlepiej soczewkowate) elementy na anteny, a także niepotrzebne elementy z zabawek, zepsutego komputera, domowej szuflady z drobiazgami (guziki, zaślepki od komputerów itp.) oraz wykałaczki, spinacze biurowe, druciki, klej na gorąco w pistolecie lub plastelina do mocowania elementów i klej do papieru oraz nożyczki.

Sztuczne satelity mają przeróżne funkcje i kształty, dlatego zachęcamy do eksperymentowania i budowania modeli według własnych pomysłów. Poniżej przykładowy satelita. Nie podajemy konkretnych wymiarów elementów, aby Was nie ograniczać. Wykorzystajcie takie materiały jakie udało Wam się zgromadzić i dopasujcie do nich wielkość poszczególnych elementów satelity.

Kolejny kontynent zamierza rozwijać załogowy program lotów załogowych.

Andrzej Hładaj,

Nigeria wyśle astronautę w kosmos. Celem rozwój sektora kosmicznego
12 kwietnia 2016, 16:01

Nigeria przedstawiła ambitne plany podboju przestrzeni kosmicznej. Zgodnie z nimi do 2030 roku rozpocznie się pierwsza załogowa misja kosmiczna organizowana przez afrykański kraj, a celem projektu jest, przede wszystkim, przyspieszenie rozwoju sektora kosmicznego w Nigerii – informuje CNN.

W ramach planów podboju przestrzeni kosmicznej Nigeria pragnie wystąpić do 2030 roku załogową misję kosmiczną, a tym samym zostać pierwszym afrykańskim krajem zdolnym do realizacji tego typu przedsięwzięcia – informuje CNN. Konsultacje w sprawie realizacji tego planu będą prowadzone już niedługo ze stroną chińską podczas wizyty delegacji National Space Research and Development Agency (NASRDA) w Państwie Środka.

Celem programu ma być jednak nie tylko zaspokojenie ambicji Nigerii, która pomimo nierozwiązanego problemu z islamistyczną rebelią na północy kraju pretenduje do roli regionalnego mocarstwa, ale przede wszystkim rozwój rodzimego sektora kosmicznego. Jak powiedział cytowany przez CNN minister nauki i technologii Nigerii, dr Ogonnaya Onu: „kosmos to ogromna wartość, w którą Nigeria musi być zaangażowana, by chronić swoje narodowe interesy”.

Nigeryjska agencja kosmiczna NASRDA ma już na swoim koncie realizację szeregu projektów kosmicznych. Od 2003 roku kraj ten wysłał w kosmos pięć satelitów. Jeden z nich, służący do obserwacji Ziemi NigeriaSatX o masie ponad 300 kg, który trafił na orbitę w 2011 roku, został zaprojektowany i zbudowany przez krajowych inżynierów – obecnie nigeryjska agencja ma dysponować już ponad trzystu specjalistami tej klasy.

Plany Nigerii dotyczące zamierzeń związanych z kosmosem nie ograniczają się do misji załogowej. Można także wymienić tutaj budowę kolejnych satelitów, wysłanie sondy na Księżyc i opracowanie własnej rakiety nośnej. Ten ostatni projekt, być może realizowany wspólnie z Ukrainą, mógłby być szczególnie korzystny dla Nigerii biorąc pod uwagę, że kraj znajduje się blisko równika, co jest korzystną lokalizacją pod kątem budowy przyszłego kosmodromu.

<http://www.space24.pl/346672,nigeria-wysle-astronaute-w-kosmos-celem-rozwoj-sektora-kosmicznego>

Planszówki z Kenii, Ghany i Nigerii

Materiały:

wydrukowane lub odręcznie narysowane plansze oraz pionki (mogą to być guziki, drobne klocki, nakrętki butelek, kamyki, fasolki, orzechy, żołądźce itp.)

Achi gra planszowa z Ghany

Gra dla dwóch osób

Gra pochodzi z Ghany. Jest nieco bardziej skomplikowaną wersją gry „kółko i krzyżyk”. Kwadratowa plansza podzielona jest na osiem trójkątów. Każdy gracz ma 4 pionki w swoim kolorze.

Jak grać

Najpierw gracze na przemian ustawiają swoje pionki na planszy w taki sposób, aby ustawić 3 pionki w rzędzie (pionowo, poziomo lub na ukos) na wierzchołkach trójkątów. Gdy nie ma już nowych pionków do dokładania, gracze w swojej kolejce przesuwają po 1 swoim pionku o jedno pole w dowolnym kierunku (jeśli jest tam miejsce, pionki nie mogą przeskakiwać przez siebie). Wygrywa osoba, której uda się ułożyć rząd z 3 swoich pionków.

Shisima gra planszowa z Kenii

Gra dla dwóch osób

Gra jest popularna w Kenii. Nazwa oznacza „mały zbiornik wodny”, a pionki nazywają się imbalavali, tak jak pewien gatunek owadów żyjących w wodzie i potrafiących szybko ślizgać się po jej powierzchni.

Do gry potrzebujemy ośmiobocznej planszy z jeziorkiem na środku oraz po 3 pionki w jednym kolorze dla każdej drużyny (można wykorzystać figurki lego, guziki, pionki z jakiejś innej gry albo kamyki z narysowanymi owadami).

Jak grać

Każdy z graczy ustawia swoje pionki na trzech położonych obok siebie wierzchołkach ośmiokąta (pozycje wyjściowe obu graczy muszą być „naprzeciwko siebie”, tak jak na rysunku). Następnie gracze na zmianę wykonują ruchy pionkami, jak w grze w „młynku” – pionki mogą się poruszać po zewnętrznych liniach ośmiokąta lub po liniach łączących wierzchołki ze środkiem. Nie można „przeskakiwać” ani przesunąć pionka na już zajęte pole. Celem gry jest ułożenie swoich pionków w jednej linii przechodzącej przez środek planszy. Kto tego dokona jako pierwszy – wygrywa.

Tak jak w „młynku”, nie wolno ciągle wykonywać tych samych ruchów (kto 3 razy powtórzy tę samą sekwencję ruchów, przegrywa).

Dara

gra planszowa z Nigerii

Gra dla dwóch osób (ewentualnie dla dwóch drużyn)

Gra jest popularna w Nigerii i w Nigrze (inne nazwy tej gry to „dili”, „doki” i „derrah”). Tradycyjnie do gry wystarczało zrobienie 30 dołków w ziemi i kamienie albo orzechy palmy zwanej drzewem piernikowym (http://www.palmpedia.net/wiki/Hyphaene_thebaica) jako pionki. W Sudanie znana jest bardzo podobna gra o nazwie „dala”, ale rozgrywana na planszy 6x6 i z odrobiną innymi zasadami.

Często gracze grają w dara aż do późna w nocy, przy świetle księżyca. Celem gry jest „zjedzenie” przeciwnika, tak jak lwy polują na zwierzynę. Dobrzy gracze w dara cieszą się dużą popularnością, niektórzy nawet podróżują od wioski do wioski wyzywając miejscowych mistrzów na pojedynki. Sekrety dobrej strategii w grze są przekazywane z pokolenia na pokolenie jako rodzinna tajemnica. Do gry potrzebna jest prostokątna plansza składająca się z 5 rzędów i 6 kolumn (łącznie 30 pól) oraz po 12 pionków w jednym kolorze dla każdej drużyny (można wykorzystać pionki z warcabów, guziki w dwóch kolorach, kasztany i żółędzie, albo inne drobne elementy)

Jak grać

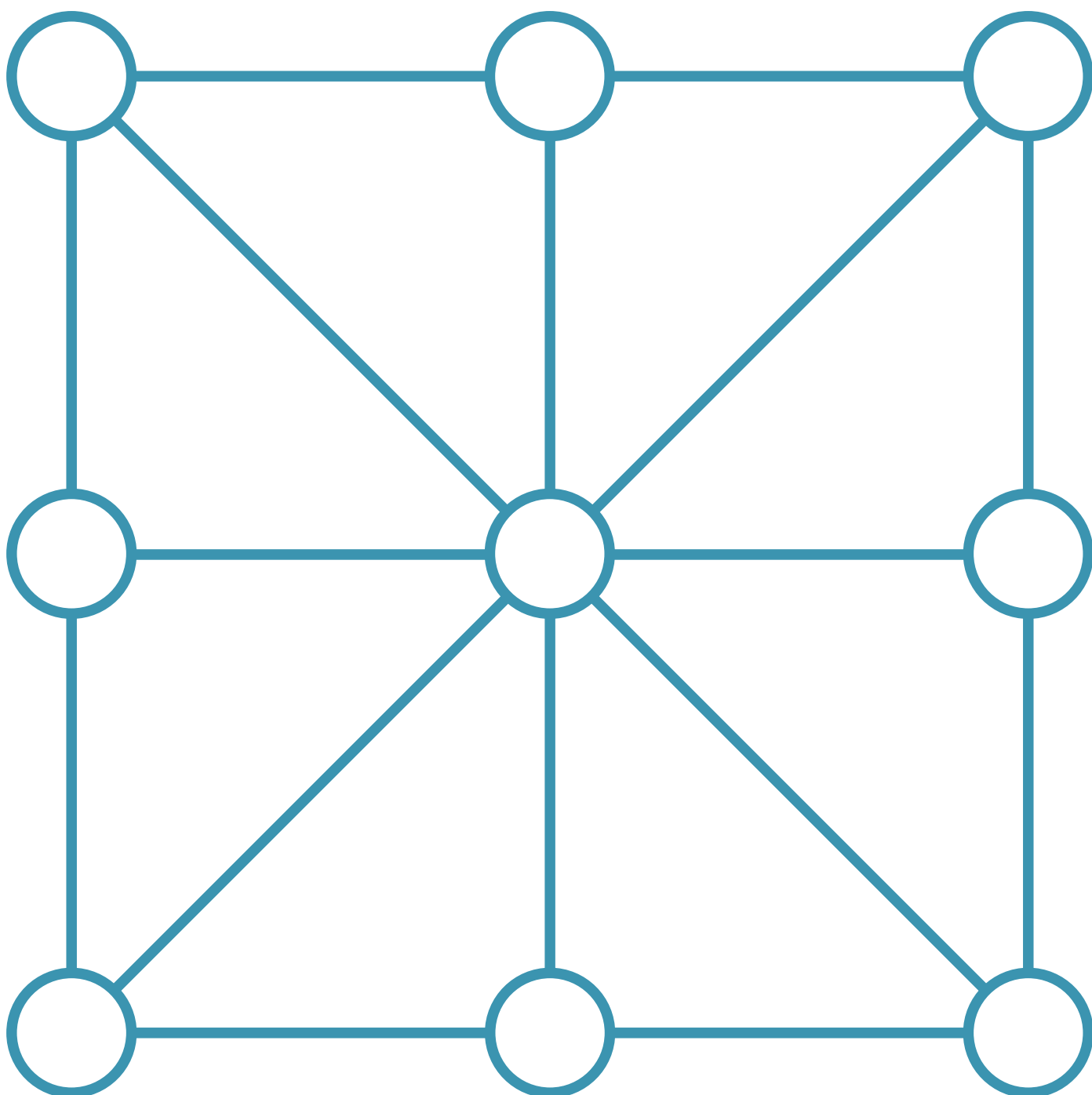
Najpierw gracze wykładają – po jednym – swoje pionki w dowolne miejsca do czasu aż wszystkie 24 pionki znajdą się na planszy. Potem w każdym ruchu gracz może przesunąć jeden pionek o jedno pole w pionie lub poziomie (nie na ukos). Przesuwać pionek można tylko na wolne pole, nie można kłaść jednych pionków na drugie albo „przeskakiwać”. Jeśli graczowi uda się ustawić trzy swoje pionki w rzędzie (pionowo lub poziomo), może „zjeść” jeden pionek przeciwnika (tzn. zdjąć pionek przeciwnika z planszy – dowolny, ale nie taki, który wchodzi w skład jakiejś „trójki”).

„Trójki”, które powstały podczas początkowego wykładania pionków na planszę, nie liczą się. „Zjeść” przeciwnika można tylko wtedy, gdy rząd trzech pionków powstanie w trakcie ruchu. Nie można też doprowadzić do ułożenia w jednej linii więcej niż 3 pionków – taki ruch jest niedozwolony, również podczas początkowego wykładania wszystkich pionków na planszę! Nawet jeśli się zdarzy, że w wyniku ruchu powstały dwie „trójki” (jedna pozioma a jedna pionowa), i tak „zjeść” można tylko jeden pionek przeciwnika.

Gra kończy się w momencie, gdy jeden z graczy nie może wykonać żadnego ruchu (albo nie zostały mu żadne pionki na planszy).

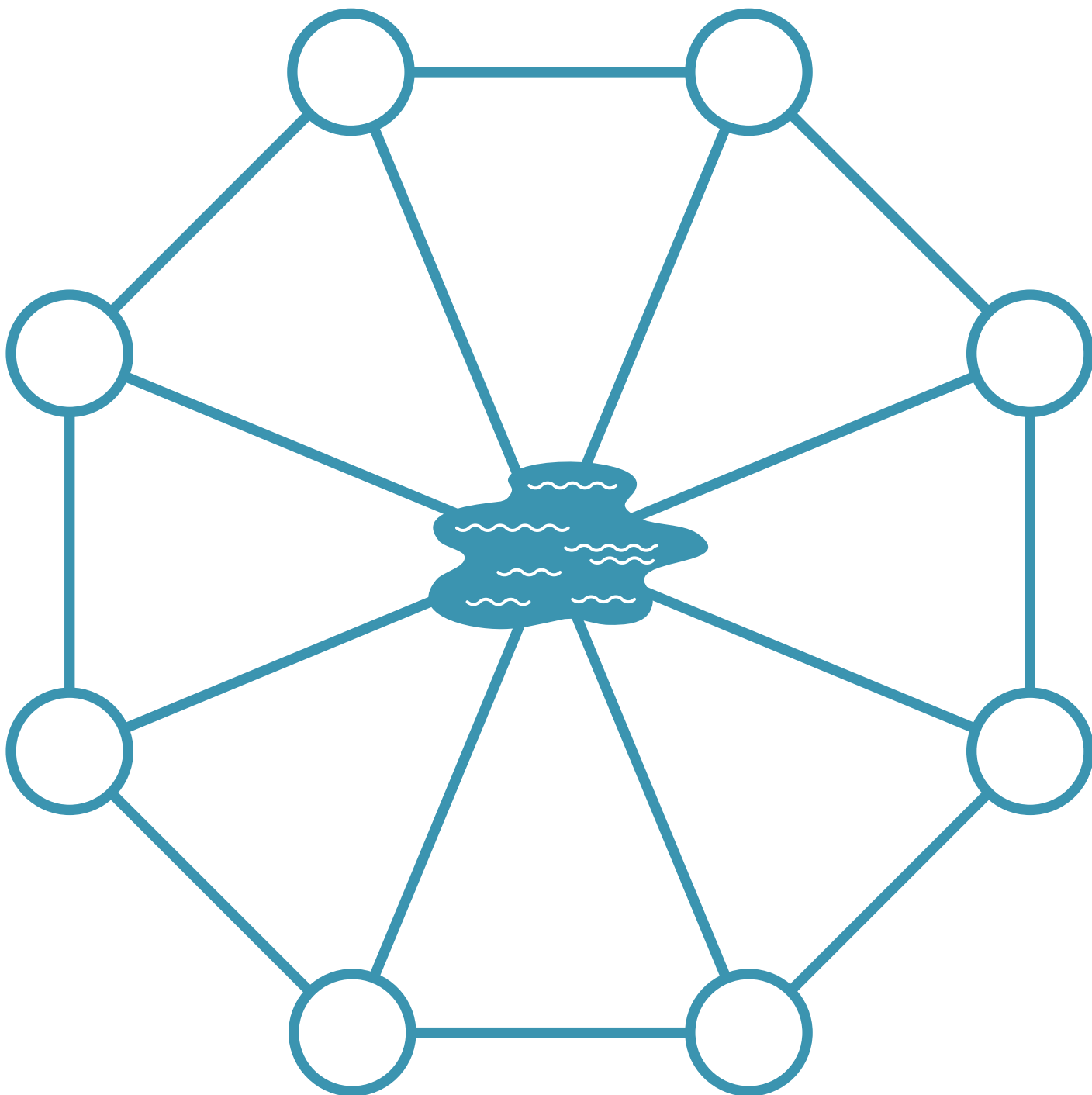
Achi

gra planszowa z Ghany

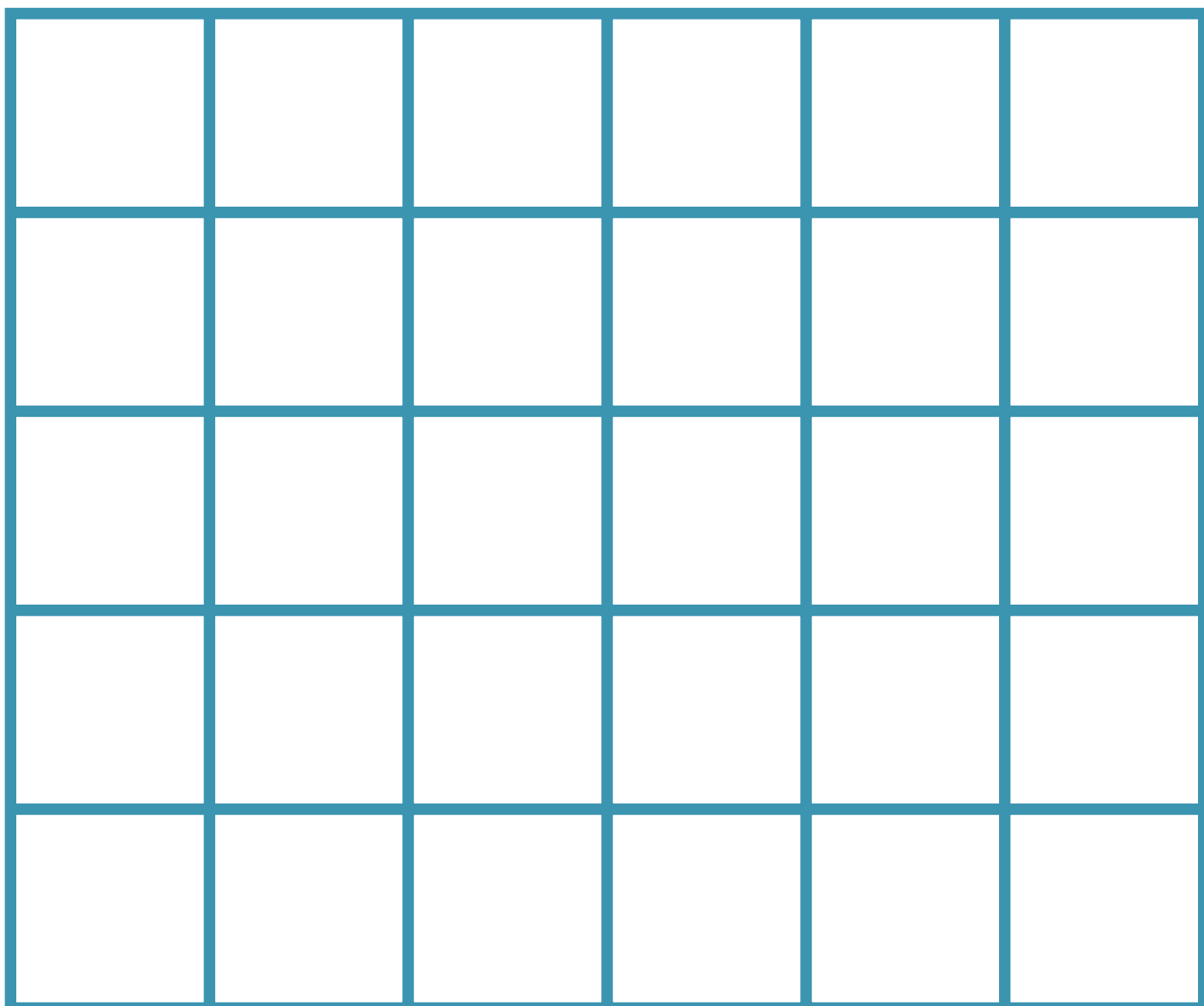
Shisima

gra planszowa z Kenii

Dara

gra planszowa z Nigerii

- Adam Amine, *Światowy Dzień Afryki*, <http://dzieciafryki.com/swiatowy-dzien-afryki/>
- Angela Thompson, *Why Was Africa Called the Dark Continent?*, <https://www.thoughtco.com/why-africa-called-the-dark-continent-43310>
- Bongiwe Tutu, *10 Things to Know About Africa Day*, <https://www.africa.com/10-things-know-africa-day/>
- Dlaczego 25 maja obchodzimy Dzień Afryki?*, <http://afryka.org/afryka/dlaczego-25-maja-obchodzimy-dzien-afryki-,news/>
- Julia Bello-Schünemann, *Africa's future is urban*, <https://issafrica.org/iss-today/africas-future-is-urban>
- Jak mówić polskim dzieciom o dzieciach Afryki?*, Paweł Średziński [red.], Fundacja Afryka Inaczej, Warszawa 2009.
- The History of Africa Day – 25 May*, <https://www.sahistory.org.za/topic/history-africa-day-25-may>
- The Secretary-General Message on Africa Day 2017*, 25 May 2017, <https://au.int/en/speeches/20170525/secretary-general-message-africa-day-2017-25-may-2017>
- Muchazondida Mkono, *Changing the African narrative through social media platforms*, 24.05.2018, <https://theconversation.com/changing-the-african-narrative-through-social-media-platforms-97097>
- <https://www.theguardian.com/global-development-professionals-network/2015/jun/30/the-africa-the-media-never-shows-you-in-pictures>
- <http://exploringafrica.matrix.msu.edu/curriculum/>
- <http://www.africanews.com/>
- <http://www.bp.pila.pl/konspekty-lekcji/co-warto-wiedziec-o-wspolczesnej-afryce/>
- <http://www.goafrica.gov.pl/>
- <https://africasacountry.com/>
- <https://afryka.biz.pl/node/34>
- <https://allafrica.com/>
- <https://edition.cnn.com/africa>
- <https://howafrica.com/>
- <https://howafrica.com/10-most-technological-advanced-countries-in-africa-sa-still-retains-top-spot-see-new-list/>
- <https://howafrica.com/meet-30-innovators-finding-african-solutions-for-african-problems/>
- <https://howafrica.com/these-are-africas-top-5-countries-with-advanced-space-programs/>
- https://space.skyrocket.de/directories/sat_c.htm
- <https://www.africa.com>
- <https://www.bbc.com/news/world/africa>
- <https://www.facebook.com/allafrica/>
- <https://www.facebook.com/iafricanews/>
- <https://www.facebook.com/pg/Africom/>
- <https://www.facebook.com/pg/iafricanews/>
- <https://www.space24.pl/nigeria-wysle-astronaute-w-kosmos-celem-rozwoj-sektora-kosmicznego>
- <https://www.theguardian.com/world/2014/jan/24/africa-clinton>
- <https://www.theguardian.com/world/2016/aug/08/africa-calling-mobile-phone-broadband-revolution-transform-democracies>
- <https://www.thoughtco.com/common-stereotypes-about-africa-2834943>
- <https://www.thoughtco.com/why-africa-called-the-dark-continent-43310>
- https://www.urbanafrica.net/wp-content/uploads/2017/09/era-2017_en_fin_jun2017.pdf
- <https://youtu.be/49yzSEm3oDU>
-

Zwierzęta Afryki:

Afrojeź algierski, Conselleria de Medi Ambient i Mobilitat, CC BY-SA 3.0
Bawół afrykański, DooFi, CC BY-SA 3.0
Biczogon egipski, Pedro Reina, CC BY-SA 2.5 es
Delfin butlonosy, Mr tobi, CC BY-SA 3.0
Dzik, Dave Pape, Domena Publiczna
Dzikan rzeczny, Rufus46, CC BY-SA 3.0
Fenek, su neko, CC BY 2.0
Fossa, Ran Kirlian, CC BY-SA 4.0
Gazela pustynna, Rigelus, CC BY-SA 4.0
Hipopotam, safaritravelplus, CC0
Humbak, Domena Publiczna
Jeleń, Johann Jaritz, CC BY-SA 3.0
Koczkodan kotawiec jasnogi, Charles J Sharp, CC BY-SA 4.0
Kotik kartowaty, Flowcomm, CC BY 2.0
Krokodyl Nilowy, Bernard Gagnon, CC BY-SA 4.0
Królik dziki, JJ Harrison, CC BY-SA 3.0
Lemur katta, Mathias Appel, CC0
Lew afrykański, Haplochromis, CC BY-SA 3.0

Z nurtem Nilu:

Asuan, Egipt, yousef_alam, CC BY 3.0
Bagna Sudd w Sudanie Południowym, Inna67895, CC BY-SA 4.0
Biały Nil w Ugandzie, Rod Waddington, CC BY-SA 2.0
Chartum, stolica Sudanu, Ec09495, CC BY-SA 4.0
Delta Nilu, zdjęcie satelitarne, Jacques Descloitres, MODIS Rapid Response Team, NASA/GSFC, Domena Publiczna
Jeziro Alberta, Bernard DUPONT, CC BY-SA 2.0
Jeziro Kioga – papirusy u brzegu jeziora, Joanne Mumbey, CC BY-SA 2.0
Jeziro Namera (Sudan, Egipt), Mahmoud Mostafa Ashour, CC BY-SA 4.0
Jeziro Wiktorii (Tanzania, Uganda, Kenia), Hansueli Krapf, CC BY-SA 3.0
Jinja, Uganda, pomnik symbolizujący wyptyw Nilu z Jeziora Wiktorii, Ruslik0, CC BY-SA 4.0

Lis rudy, Peter Trimming, CC BY 2.0
Mikrusek, Bikeadventure, Domena Publiczna
Nektarnik przylądkowy, Derek Keats, CC BY 2.0
Nosorożec czarny, Ikiwaner, GFDL 1.2
Pawian gwinejski, Mark Hodson Photos, CC BY 2.0
Pawian niedźwiedzi, Bernard DUPONT, CC BY-SA 2.0
Pingwin przylądkowy, Charles J Sharp, CC BY-SA 3.0
Sifaka biała, Jean-Louis Vandevivère, CC BY 2.0
Sifaka diademowa, C. Michael Hogan, Domena Publiczna
Skoczek pustynny, Wikipediano 1995, CC BY-SA 4.0
Stoń afrykański, Charles J Sharp, CC BY-SA 4.0
Tenrek przegowany, Frank Vassen, CC BY 2.0
Wiewiórka berberyjka marokańska, Chrumps, CC BY-SA 4.0
Wilk afrykański, Profberger, CC BY 2.5
Wyderka białolica, Mark Paxton, CC BY-SA 3.0
Zebra stepowa, A_Peach, CC BY 2.0
Żmija rogata, böhringer friedrich, CC BY-SA 2.5
Żyrafa, safaritravelplus, CC0

Kair, Egipt, Asandei Radu, Domena Publiczna
Kampala, stolica Ugandy, Lauren Parnell Marino, CC BY-NC 2.0
Karatakta na Nilu w Sudanie, TrackHD, CC BY-SA 3.0
Nil Błękitny – wodospad Tys Ysat w Etiopii, drugi co do wielkości wodospad w Afryce, A.Savin, Free Art License 1.3
Nil Błękitny wyptywa z Jeziora Tana w Etiopii, ZeGhion, Public Domain
Plac Johna Garanga w Dżubie, stolica Sudan Południowego, Jens Klinzing, CC BY-SA 3.0
Promenada w Aleksandrii, Egipt, David Evers, CC BY 2.0
Rybacy na Białym Nilu w Ugandzie, Bernard DUPONT, CC BY-SA 2.0
Świątynia w Karnak, Luxor, Egipt, Jorge Láscar, CC BY 2.0

Pakiet edukacyjny na Dzień Afryki jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Ośrodka Działań Ekologicznych „Źródła”. Utwór powstał w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej realizowanej za pośrednictwem MSZ RP w roku 2018. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o programie polskiej współpracy rozwojowej. Publikacja wyraża wyłącznie poglądy autora i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP.

polska pomoc
www.polskapomoc.gov.pl

www.zrodla.org

Opracowała: Gosia Świderek
Redakcja językowa: Marta Zdanowska
Ilustracje i skład: Magdalena Krzywkowska

Fotografia na okładce: pxhere.com, CC0

Pakiet edukacyjny powstał w ramach projektu „Źródła skutecznej edukacji globalnej”, realizowanego przez Ośrodek Działań Ekologicznych „Źródła”, a współfinansowanego w ramach polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP w 2018 r.